

Natura 2000-område: 236 Bygholm Ådal

Habitatområde: 236 Bygholm Ådal

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

1016 Sumpvindelsnegl

Ukendt

Bevaring eller genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				
		1	2	3	4	
Næringsstofbelastning	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Gældende lovgivning
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Gældende lovgivning
Tilgroning med vedplanter	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Rydning af vedplanter Afgræsning
Arealreduktion/ fragmentering	Udvidelse af naturarealet	☒	☒	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Afskæring af dræn og grøfter Etablering på §3-arealer Tiltag via vandplanlægningen

Natura 2000-område: 236 Bygholm Ådal

Habitatområde: 236 Bygholm Ådal

Udpegningsgrundlag:

1096 Bækklampret

Bevaringsprognose:

Vurderet Gunstig

Langsigtet mål:

Bevaring af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Grødeskæring i vandløb	Miljøvenlig vandløbspleje	☒	☐	☐	☐	Fri dynamik Tiltag via vandplanlægningen
Vandløbsoprensning	Miljøvenlig vandløbspleje	☒	☐	☐	☐	Ændret vedligeholdelse af vandløb Tiltag via vandplanlægningen

Habitatområde: 236 Bygholm Ådal

Udpegningsgrundlag:

3260 Vandløb med vandplanter

Bevaringsprognose:

Gunstig

Langsigtet mål:

Bevaring af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Sandvandring	Afhjælpning af negative fysiske påvirkninger	☒	☐	☐	☐	Ophør med grønnskæring Tiltag via vandplanlægningen
Grødeskæring i vandløb	Miljøvenlig vandløbspleje	☒	☐	☐	☐	Ophør med grønnskæring Tiltag via vandplanlægningen
Vandløbsoprensning	Miljøvenlig vandløbspleje	☒	☐	☐	☐	Fri dynamik Tiltag via vandplanlægningen

Natura 2000-område: 236 Bygholm Ådal

Habitatområde: 236 Bygholm Ådal

Udpegningsgrundlag:

6210 Overdrev og krat på mere eller mindre kalkholdig bund (* vigtige orkidélokalteter)

Bevaringsprognose:

Ugunstig

Langsigtet mål:

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				
		1	2	3	4	
Tilgroning med græs og høje urter	Naturpleje	☒	☐	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Afgræsning
Tilgroning med vedplanter	Naturpleje	☒	☐	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Rydning af vedplanter
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Gældende lovgivning
Arealreduktion/ fragmentering	Udvidelse af naturarealet	☐	☒	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Afgræsning Etablering på §3-arealer

Natura 2000-område: 236 Bygholm Ådal

Habitatområde: 236 Bygholm Ådal

Udpegningsgrundlag:

6230 * Artsrige overdrev eller græsheder på mere eller mindre sur bund

Bevaringsprognose:

Ugunstig

Langsigtet mål:

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				
		1	2	3	4	
Tilgroning med græs og høje urter	Naturpleje	☒	☐	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Afgræsning
Tilgroning med vedplanter	Naturpleje	☒	☐	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Rydning af vedplanter Afgræsning
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Gældende lovgivning
Arealreduktion/ fragmentering	Udvidelse af naturarealet	☐	☒	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Afgræsning Etablering på §3-arealer

Natura 2000-område: 236 Bygholm Ådal

Habitatområde: 236 Bygholm Ådal

Udpegningsgrundlag:

6410 Tidvis våde enge på mager eller kalkrig bund, ofte med blåtop

Bevaringsprognose:

Ugunstig

Langsigtet mål:

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Tilgroning med græs og høje urter	Naturpleje	☒	☐	☐	☒	Afgræsning
Tilgroning med vedplanter	Naturpleje	☒	☐	☐	☒	Rydning af vedplanter
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☒	Gældende lovgivning
Arealreduktion/ fragmentering	Udvidelse af naturarealet	☐	☒	☐	☐	Afgræsning Etablering på §3-arealer Høslet

Habitatområde: 236 Bygholm Ådal

Udpegningsgrundlag:

6430 Bræmmer med høje urter langs vandløb eller skyggende skovbryn

Bevaringsprognose:

Vurderet Ugunstig

Langsigtet mål:

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Tilgroning med vedplanter	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Rydning af vedplanter

Natura 2000-område: 236 Bygholm Ådal

Habitatområde: 236 Bygholm Ådal

Udpegningsgrundlag:

7220 * Kilder og væld med kalkholdigt
(hårdt) vand

Bevaringsprognose:

Vurderet Ugunstig

Langsigtet mål:

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Tilgroning med græs og høje urter	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Afgræsning
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Gældende lovgivning
Næringsbelastning fra dyrkede arealer	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Tiltag via vandplanlægningen

Natura 2000-område: 236 Bygholm Ådal

Habitatområde: 236 Bygholm Ådal

Udpegningsgrundlag:

7230 Riggær

Bevaringsprognose:

Vurderet Ugunstig

Langsigtet mål:

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Tilgroning med græs og høje urter	Naturpleje	☒	☐	☐	☒	Afgræsning Høslet
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☒	Gældende lovgivning
Næringsstofbelastning	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☒	Tiltag via vandplanlægningen
Tilgroning med vedplanter	Naturpleje	☒	☐	☐	☒	Rydning af vedplanter
Arealreduktion/ fragmentering	Udvidelse af naturarealet	☐	☒	☐	☐	Afgræsning Etablering på §3-arealer

Bilag 4. Miljørapport for Natura 2000-planen

Miljørapport for N236 Bygholm Ådal

Den enkelte naturplan skal ifølge lov nr. 1398 af 22. oktober 2007 om miljøvurderinger af planer og programmer have sin egen miljørapport. Rapporten skal indeholde oplysninger, der følger af bilag 1 i loven.

a) Planens indhold, hovedformål og andre relevante planer

Indhold

Natura 2000-planen består af 1) en basisanalyse, 2) en målsætning af det enkelte område, 3) et indsatsprogram, der angiver retningslinjer for planens gennemførelse. Der er udarbejdet en overordnet målsætning for hele Natura 2000-området samt konkrete målsætninger og afvejning af modstridende naturinteresser. Indsatsprogrammet angiver både generelle og konkrete retningslinjer for den forvaltning, der skal implementeres i 1. planperiode (6 år og 12 år for fredskovspligtige arealer) startende fra 2010. Endelig er der en kort beskrivelse af sammenhæng til vandplanen og et oversigtsskema, der opsummerer Natura 2000-planen jf. naturtyper og arter på områdets udpegningsgrundlag.

Formål

Planens mål på sigt er skitseret nedenfor. Indsatsen i 1. planperiode skal sikre eksisterende naturværdier på udpegningsgrundlaget og starte en proces, der genopretter akut truet natur under hensyntagen til eventuelle modstridende naturinteresser. For området gælder følgende overordnede målsætning:

Bygholm Ådal er et åbent ådalslandskab med sammenhængende, lysåben græsningsnatur omkring det uregulerede vandløb. De to artsrige overdrevstyper kalkoverdrev og sure overdrev prioriteres højt og sikres - ligesom de øvrige lysåbne naturtyper, herunder specielt rigkær - en god-høj naturtilstand og større, sammenhængende forekomster. Gunstig tilstand af vandløbene sikres ligeledes, således at de sammen med områdets kærarealer udgør velegnede levesteder for bæklampret og sumpvindelsnegl.

Områdets økologiske integritet sikres i form af en for naturtyperne hensigtsmæssig drift/pleje og hydrologi, en lav næringsstofbelastning og gode leve- og spredningsmuligheder.

Relevante planer

På en meget begrænset del af arealet er der indgået en MVJ-aftale.

Da der er et meget stort behov for en øget afgræsning i området har Horsens Kommune i 2009 iværksat en gennemgang af ådalen og reetablering af græsningsdrift, hvor det er hensigtsmæssigt og påtrængende. Der er blevet sat helårsgræssende Galloway-kreaturer på området med ådalens eneste udpegede habitatnaturtype for kildevæld, et vigtigt surt overdrev udover rigkær og kalkoverdrev. Der er nu græsning på hovedparten af området, og processen med at opretholde og tilpasse plejen, samt at sætte de ikke plejede områder under græsning, fortsætter.

Nedstrøms Natura 2000-området blev der i 2001 skabt fri passage for fisk og vandløbsdyr i Bygholm Å til Horsens Fjord forbi opstemning ved Bygholm Sø.

Derudover er der i 2005 udført et VMPII-projekt, som genskabte de naturlige vandstandsforhold i ådalen. Projektområdet omfattede Bygholm Ådal fra Klaks Mølle til Motorvejen, i alt 120 ha. Projektet omfattede bl.a. 4 nye slyng på Bygholm Å, forlægning af tilløbene Hatting Bæk og Ølsted Å på deres nederste strækninger, nye vedligeholdelsesbestemmelser for Bygholm Å samt sikring af overdrevsskrænterne på udvalgte steder i form af bufferzoner mod uhensigtsmæssig tilførsel af drænvand og næringsrigt overfladevand.

Bekæmpelse af kæmpe-bjørneklo er igangsat af Horsens Kommune i 2008 efter kommunens indsatsplan for bekæmpelse af kæmpe-bjørneklo fra samme år. I henhold til indsatsplanen gennemgås Bygholm Å hvert år fra kommunegrænsen til Horsens Fjord, og planterne bekæmpes. Hverken i 2008 eller 2009 er der fundet kæmpe-bjørneklo i Bygholm Ådal, hverken på de registrerede steder eller på resten af strækningen. Kontrollen af strækningen fortsætter hvert år.

Natura 2000-områderne vil fremgå af landsplandirektivet (de tidligere regionplaner). Disse skal indeholde retningslinjer i overensstemmelse med bekendtgørelsen om udpegning og administration af internationale beskyttelsesområder nr. 408 af 1. maj 2007. Det betyder, at landsplandirektivet skal indeholde retningslinjer, der i overensstemmelse med direktivforpligtelserne kan understøtte områdernes bevaringsmålsætninger. Landsplandirektivet indeholder derfor ikke udlæg af nye arealer til byzone, sommerhusområde, nye større vejanlæg, øvrige trafik og tekniske anlæg eller væsentlige udvidelser eller nye områder til råstofindvinding på land mv., mens der kan være retningslinjer, der bidrager til at sikre naturforholdene, jf. bestemmelser i bekendtgørelsens § 5.

Der vil derfor ikke med Natura 2000-planens bevaringsmålsætninger og retningslinjer for den efterfølgende kommunale planlægning være modstrid mellem den og landsplandirektivet.

b) Nul - alternativ

En række naturtyper og levesteder for arter kræver vedvarende drift for at sikre og opretholde gunstig bevaringsstatus det gælder fx en række lysåbne naturtyper. Samtidig kræver andre i ugunstig tilstand tiltag, der kan imødegå forringelse.

Hvis ikke planen for 1. planperiode iværksættes, vil arealreduktion/fragmentering fortsat være en trussel mod ådalens overdrev og rigkær, som ved opdyrkning, dræning, gødskning og tilplantning m.v. er blevet splittet op i mindre delområder, der har mistet forbindelsen med hinanden. Effekten vil fortsat være forstærket af trusler som næringsstofbelastning, manglende drift og randeffekt, der bevirker, at de tilbageværende forekomster af naturtyperne generelt bliver mere og mere artsfattige. Fragmentering vil desuden fortsat være en generel trussel for sumpvindelsnegl.

Næringsstofbelastning med kvælstof fra luften vil fortsat overskride tålegrænsen på kalkoverdrevene, de sure overdrev, tidvis våd eng, kildevæld og rigkær.

Tilgroning i form af opvækst af træer og buske samt høje urter og græsser vil fortsat være et problem på begge overdrevstyper, i kildevældene og i rigkærene. Opvækst af træer vil fortsat være en potentiel trussel mod eventuelle urtebrammer. Levesteder for sumpvindelsnegl vil fortsat blive negativt påvirket af tilgroning med vedplanter.

Uhensigtsmæssig drift i form af grødeskæring og anden vandløbsvedligeholdelse kan fortsat være en trussel for vandløbene og dermed også for bæklampret. Sandvandring vil fortsat være en trussel mod vandløbene.

Invasive arter er ikke registreret på de kortlagte områder, men der er fundet 4 forekomster af kæmpe-bjørneklo i Natura 2000-området langs med Bygholm Å. Der er derfor en stor risiko for, at denne art kan blive en alvorlig trussel, specielt for de våde naturtyper, hvis ikke der snarest foretages en bekæmpelse af den.

Bevaringsstatus er gunstig eller vurderet gunstig for:

- *Vandløb med vandplanter, idet vandløbet er forholdsvist ureguleret, og nye slyng netop er blevet etableret.*
- *Bæklampret, idet arten vurderes at have stabile eller stigende ynglebestande i området.*

Bevaringsstatus er ugunstig eller vurderet ugunstig for:

- *Kalkoverdrev, tidvis våd eng, kildevæld og rigkær, da laveste ende af tålegrænseintervallet for luftbåret kvælstofbelastning er overskredet, og der er problemer med tilgroning.*
- *Sure overdrev, da højeste ende af tålegrænseintervallet for luftbåret kvælstofbelastning er overskredet, og der er problemer med tilgroning.*
- *Sumpvindelsnegl. Artens forekomst i området er ikke systematisk undersøgt, men der vurderes at være mangel på egnede levesteder.*

Bevaringsstatus er ukendt for:

- *Urtebræmme. Naturtypen er ikke kortlagt.*

c) Miljøforhold i områder der kan blive berørt

Forekomsten af overdrevsarealer samt tidvis våd eng udvides og sammenkædes, hvor de naturgivne forhold gør det muligt. Øgning af arealerne med disse naturtyper vil ikke indskrænke arealet med andre habitatnaturtyper.

d) Eksisterende miljøproblemer

Truslerne mod naturværdierne og områdets udpegningsgrundlag er systematisk beskrevet i planen. Planens mål er, at sikre udpegningsgrundlaget mod disse trusler herunder prioritering i tilfælde af modstridende naturinteresser.

e) Internationale miljøbeskyttelsesmål

Planen er en udmøntning af EU's Habitat- og Fuglebeskyttelsesdirektiv implementeret i dansk lov via Miljømålsloven. Planen vil sikre, at areal og tilstand af udpegede naturtyper og levesteder for udpegede arter ikke går tilbage eller forringes. Samtidig vil der ske en særlig indsats for truede naturtyper og arter, hvilket er afspejlet i statens retningslinjer for 1. planperiode. For Bygholm Ådal gælder:

- 1.1 *Reduktion af kvælstof-deposition på områdets habitatnaturtyper forventes at ske gennem en kommende ændring af husdyrgodkendelsesloven jf. regeringsudspillet Grøn Vækst, april 2009. Den øvrige tilførsel af næringsstoffer til typerne reduceres, herunder fra dræntilløb, dyrkede marker, overfladevand, spildevand og fodring. For større søer og vandløb reguleres tilførslen af næringsstoffer via vandplanen.*
- 1.2 *Der sikres den for naturtyperne mest hensigtsmæssige hydrologi i tidvis våd eng, kildevæld og rigkær og for sumpvindelsnegl.*
- 1.3 *De terrestriske naturtyper skal sikres en hensigtsmæssig ekstensiv drift og pleje, og vandløb med vandplanter sikres gode fysiske og kemiske forhold samt kontinuitet.*
- 1.4 *Der sikres velegnede levesteder for sumpvindelsnegl og bæklampret.*
- 1.5 *Invasive arter som kæmpe-bjørneklo bekæmpes, og deres spredning forebygges.*

I henhold til vandplanen vil en gennemførelse af planen for hovedvandopland Horsens Fjord under vandrammedirektivet vurderes at indebære, at følgende del af Natura 2000-planens indsatsprogram bliver udført:

- *Sikring af gode fysiske og kemiske forhold i vandløb, som f.eks. ved reduktion af sandvandring samt reduktion af grødeskæring og anden vedligeholdelse i vandløb – samt ved reduktion i næringsstofftilførsel.*

f) Planens indvirkning på miljøet

I tabel 1 herunder er gennemgået planens sandsynlige indvirkning på en række faktorer ifølge lovens bilag 1f, i de tilfælde hvor de vurderes at være af væsentlig betydning.

<i>Planens indvirkning på</i>	<i>Påvirknes</i>	<i>Ingen påvirkning</i>	<i>Redegør for indvirkning</i>
Biologisk mangfoldighed	x		Sikring og forbedring.
Befolkningen	x		De rekreative oplevelser i tilknytning til området sikres eller forbedres via et forbedret naturgrundlag.
Menneskers sundhed	x		Nedsat næringsstofbelastning betyder forbedrede levevilkår for fisk og skaldyr i og nedstrøms Bygholm Å. Forbedrede rekreative oplevelser har indirekte positiv indflydelse på menneskers sundhed, idet den rekreative udnyttelse må forventes at stige.
Fauna og flora	x		Sikring og forbedring. Understøtter udpegningsgrundlagets arter og naturtyper samt habitatdirektivets bilag IV-arter i området. Understøtter endvidere en lang række andre arter af planter, dyr og fugle.

Jordbund	x		De steder hvor der genskabes overdrev og tidvis våd eng vil frøpuljen og formentlig også jordens surhedsgrad ændre sig.
Vand	x		Er redegjort for – se i øvrigt vandplan for hovedvandområde Horsens Fjord.
Luft		x	
Klimatiske faktorer		x	
Materielle goder		x	
Landskab	x		Et varieret landskab bestående af forskellige landskabstyper fastholdes og udbygges. Fragmentering af landskabet imødegås.
Kulturarv, herunder kirker		x	
Arkitektonisk arv		x	
Arkæologisk arv		x	

Tabel 1. Gennemgang af planens indvirkning på en række miljøforhold.

g) Foranstaltninger der modsvarer negativ indvirkning på miljøet

Planen har indvirkning på de faktorer, der er listet i tabel 1. Vedrørende modstridende naturinteresser følger prioriteringen statens retningslinjer. Fragmentering af naturtyper og levesteder er imødegået ved genskabelse af overdrev, tidvis våd eng og rigkær.

Følgende konkrete tiltag er planlagt.

Sigtelinie 2. Små og fragmenterede habitatnaturtyper og levesteder for arter

- 2.1 *Arealerne med kalkoverdrev, sure overdrev, tidvis våd eng og rigkær søges udvidet og sammenkædet med hver i størrelsesordenen 2-3 ha.*
- 2.2 *Sumpvindelsnegl sikres et passende areal med god hydrologi.*

Sigtelinie 3. Naturtyper og levesteder, som ikke er beskyttet af natur- og miljølovgivningen

- 3.1 *Konstaterede forekomster af habitatnaturtyper, der ikke er omfattet af lovgivningen, sikres mod ødelæggelse.*

Sigtelinie 4. Særlig indsats for naturtyper og arter, hvis biogeografiske status er i fare

- 4.1 *Kalkoverdrev, sure overdrev samt rigkær sikres mod direkte næringspåvirkning fra tilgrænsende gødskede og sprøjtede landbrugsarealer.*

Der udarbejdes handleplaner og vælges virkemidler af kommunerne og Skov- og Naturstyrelsen m.fl. indenfor rammerne af indsatsprogrammet.

h) Grundlag for prioriteringer og valg

Planen har til hensigt at sikre udpegningsgrundlaget og fremme den biologiske mangfoldighed generelt. En målsætning for en bestemt naturtype eller art vil dog kunne indebære en nedprioritering af andre naturtyper/arter. For området er der foretaget følgende valg:

Kalkoverdrev, sure overdrev, tidvis våd eng og rigkær har på nationalt og regionalt niveau haft en stor tilbagegang, og i Danmarks afrapportering til EU vurderes naturtypernes bevaringsstatus at være ugunstig. I bilag 1 i By- og Landskabsstyrelsen 2009: "Retningslinjer for den statslige Natura 2000-planlægning: målfastsættelse og indsatsprogram" er disse naturtyper derfor opført som truede naturtyper. Der vil derfor blive gjort en indsats for at øge arealerne af disse 4 naturtyper.

I de eksisterende rigkær prioriteres en afgræsning med henblik på at skabe optimale levebetingelser for et lavtvoksende plantesamfund. Selv om denne udnyttelse ikke er optimal for forekomster af sumpvindelsnegl, betyder de naturgivne forhold, specielt efter udførelsen af VMP II-projektet, at der kan opretholdes rimelige arealer med relativt højt voksende starsump og lignende, således at der samlet set ikke sker nogen nedprioritering af arten.

i) Overvågning

Natura 2000-indsatsen bliver løbende overvåget i forhold til udpegningsgrundlag og naturværdier via NOVANA og DEVANO overvågningsprogrammer. Desuden afrapporterer Danmark den nationale indsats vedr. habitat- og fuglebeskyttelsesdirektivet til EU-kommissionen hvert 6 år.

Basisanalysen – udarbejdet i forbindelse med naturplanen - udgør det nuværende videns grundlag for områdets udpegningsgrundlag i forbindelse med naturplanlægningen. Analysen gennemgår systematisk udpegningsgrundlaget med en beskrivelse af status for hver enkelt art og naturtype. Det er hensigten, at denne analyse opdateres i forbindelse med fremtidige planperioder.

j) Ikke teknisk resume

I medfør af lov nr. 1398 af 22. oktober 2007 er der foretaget en miljøvurdering. Planen vil sikre eller forbedre bevaringsstatus for områdets udpegningsgrundlag og den biologiske mangfoldighed generelt samt et sammenhængende og varieret landskab.

Hvis ikke planen iværksættes, vil tilgroningen fortsætte og medføre en forringet status for de prioriterede dele af områdets udpegningsgrundlag.

Planen betyder, at de rekreative oplevelser i tilknytning til området forbedres via et forbedret naturgrundlag og nedsat næringsstofbelastning via vandplanen.

Det overordnede mål for Bygholm Ådal er, at de 2 artsrige overdrevstyper kalkoverdrev og sure overdrev, ligesom de øvrige lysåbne naturtyper, specielt rigkær, sikres en god-høj naturtilstand. Gunstig tilstand skal også sikres i Bygholm Å.

En gennemførelse af Natura 2000-planen for området vurderes ikke at få negative konsekvenser for nogle af de naturtyper og arter, der udgør områdets udpegningsgrundlag.

NOTAT

vedrørende høringssvar til Natura 2000-plan 2010-2015 inkl. miljørapport (SMV)

*Forslag til Natura 2000-plan nr. 236
Habitatområde 236*

Byholm Ådal

Udkast til Natura 2000-plan blev annonceret i ekstern høring den 4. oktober 2010. Høringsfristen udløb den 6. april 2011.

Høringsmateriale, høringssvar og høringsnotater kan ses på
http://www.naturstyrelsen.dk/Naturbeskyttelse/Natura2000/Natura_2000_planer/
Og
<http://websag.mim.dk/HoeringVandOgNatur2010/WebSider/visalle.aspx>

Forslag til Natura 2000-plan er annonceret offentligt og desuden sendt i høring hos relevante myndigheder (jf. miljømålsloven § 43 og bekendtgørelse om tilvejebringelse af Natura 2000-skovplaner § 5).

Naturstyrelsen har modtaget i alt 1650 høringssvar vedrørende de enkelte Natura 2000-planer, og dertil omkring 300 mere generelle høringssvar vedrørende vand- og naturplanlægningen. De generelle høringssvar er sammenfattet i et samlet notat, der kan ses på www.nst.dk

Til Natura 2000-plan nr. 236 er der modtaget i alt 6 høringssvar (se sidst i dette notat for en oversigt).

Svarene har især berørt følgende punkter:

- 1. Udpegningsgrundlag og afgrænsning. Odder stadig ikke på udpegningsgrundlaget*
- 2. Indsatsprogram. Reduktion i anvendelsen af plantebeskyttelsesmidler*

Yderligere har høringssvarene berørt følgende emner, hvortil der henvises til det generelle høringssvar (kan findes på ovenstående link):

- 3. Målsætning. Uddybning af formuleringen "...hvis naturforholdene tillader det"*
- 4. Tilstandsvurdering og bevaringsstatus. Manglende tilstandsvurderingssystemer for naturtyper og arter*
- 5. Lovgrundlag. Hvis "Grøn Vækst-planen" udsættes til 2027, kan målsætningerne for planperiode 1 ikke opfyldes*
- 6. Indsatsprogram. Ønske om supplement i den generelle retningslinje 1.1, 1.3 og 1.4*
- 7. Proces. Høringsperiodeprocessen. Information af lodsejere om naturplanen, gældende regler og den forestående handleplan*
- 8. Virkemidler herunder tilskudsordninger, Virkemidler for dårlige. Præcisering af virkemidler, herunder tilskudsordninger og dyrkningsfrie bræmmer. Præcisering af virkemidler, herunder tilskudsordninger og dyrkningsfrie bræmmer. U hensigtsmæssige landdistriktsordninger*

9. Afstemning af ambitionsniveau, da oprindelig 6-års plan nu reel er 4-årig
10. Kommunernes økonomi utilstrækkelig til det forberedende arbejde med plejeindsats
11. Trusler herunder forstyrrelser. Ikke behov for yderligere begrænsning af færdsel
12. Udpegningsgrundlag og afgrænsning. For skarpe afgrænsninger af områder og dermed også af indsatsområder er uhensigtsmæssigt
13. Lovgrundlag. Udhuling af ejendomsret nærmende sig ekspropriation af dyrkningsretten
14. Datagrundlag. Datagrundlag forældet, udbredt brug af mosaikforekomster
15. Kvælstof. Forslag til alternativt virkemiddel til reduktion af ammoniakbelastningen

I det følgende sammenfattes de væsentligste synspunkter til de ovenfor nævnte punkter. Kommentarer hertil er anført i kursiv.

Det skal bemærkes, at høringssvarene kun er gengivet i hovedtræk. Ønskes detaljerede oplysninger om svarenes indhold, henvises der til de fremsendte høringssvar.

Bemærkninger til planforslaget

1. Udpegningsgrundlag og afgrænsning. Odder stadig ikke på udpegningsgrundlaget

Høringssvar:

DN spørger til, om der er specielle grunde til, at odder ikke etablerer sig i området.

Naturstyrelsen:

Arter, som ikke findes i området er ikke med på udpegningsgrundlaget. Dette gælder odder, som indtil nu kun har færdedes lige uden for området. Der synes umiddelbart ikke at være specielle grunde til, at arten ikke har etableret sig i området. Ved den landsdækkende odderovervågning i foråret 2011 blev spor efter odder observeret ved Bygholm Å umiddelbart opstrøms Bygholm Å ca. 1,5 km fra Natura 2000-området.

Oplysningen om odder er nu fjernet fra planens områdebeskrivelse.

2. Indsatsprogram. Reduktion i anvendelsen af plantebeskyttelsesmidler

Høringssvar:

Hermann Oerlemans fremfører, at et krav om reduktion af plantebeskyttelsesmiddel på intensivt dyrkede arealer vil påføre hans ejendom unødvendige konkurrenceforvridende forhold.

Naturstyrelsen:

Retningslinje 4.1 er nu omformuleret til "Arealet med tidvis våd eng søges udvidet ved hensigtsmæssig drift på engarealer, der er påvirket af næringsstoffer", hvorved krav om reduktion af plantebeskyttelsesmiddel er blevet fjernet.

Justeringer af forslag til Natura 2000-plan nr. 236

I planen er der, bl.a. på baggrund af de indkomne forslag, foretaget følgende rettelse:

I områdebeskrivelsen er omtalen af odder, som ikke er på udpegningsgrundlaget, nu fjernet.

Retningslinje 4.1 er omformuleret til "Arealet med tidvis våd eng søges udvidet ved hensigtsmæssig drift på engarealer, der er påvirket af næringsstoffer."

Øvrige bemærkninger har ikke givet anledning til ændring af planforslaget, idet de alle har været af overordnet karakter.

Naturstyrelsens egne justeringer af forslag til Natura 2000-plan nr. 236

På baggrund af dialog i høringsperioden, og Naturstyrelsens egne overvejelser, er der foretaget mindre justeringer af teksten i trussels- og indsatsafsnittet:

Truslen U hensigtsmæssig drift er udtaget, idet prognosen for både naturtypen Vandløb med vandplanter og bæklampret er vurderet gunstig.

Sumpvindelsnegl er flyttet fra prognosen Ugunstig eller vurderet ugunstig til prognosen Ukendt pga. manglende viden om arter.

I retningslinje 1.3 er teksten ang. vandløb med vandplanter ændret til " Vandløb med vandplanter sikres gode fysiske og kemiske forhold samt kontinuitet. Denne indsats sikres via vandplanlægningen".

Hverken ændringerne som følge af de indkomne bemærkninger eller Naturstyrelsens egne justeringer giver anledning til fornyet høring af planforslaget

Sammenfattende redegørelse for høring over miljørapport (SMV)

Parallelt med offentlig høring af planudkast til Natura 2000-plan for område nr. 236 har SMV-redegørelse for planen været i offentlig høring i henhold til bekendtgørelse af lov om miljøvurdering af planer og programmer §8.

Natura 2000-planens formål er at sikre eller genoprette bevaringsstatus for de arter og naturtyper, der har dannet grundlag for udpegning af Natura 2000-område nr. 236. SMV-rapporten viste ikke modstrid med andre miljøhensyn, og der er i den offentlige høring *ikke modtaget kommentarer til rapporten.*

Den offentlige høring har givet anledning til ændring af Natura 2000-planen, se ovenfor.

Naturstyrelsen vil overvåge effekten af Natura 2000-planen gennem det nationale overvågningsprogram NOVANA, http://www.naturstyrelsen.dk/Naturbeskyttelse/National_naturbeskyttelse/Overvaagning_af_vand_og_natur/Nyt_overvaagningsprogram, som følger udviklingen i naturtilstanden og arealudbredelse af de naturtyper og arter, som planlægningen omfatter. Desuden vil Naturstyrelsen i samarbejde med Fødevarerhverv og Kommunernes Landsforening overvåge fremdriften i den forudsatte forvaltningsindsats.

Afsendere af høringssvar til Forslag til Natura 2000-plan nr. 236 Bygholm Ådal:

- ID1049 - Hedensted Kommune
- ID4021 - Horsens Kommune

- ID1487 - DN
- ID1734 - DLMØ
- ID4022 - Friluftsrådet Søhøjlandet
- ID392 - Hermann Oerlemans

NATURA 2000 - BASISANALYSE

H 236 Bygholm Ådal

Titel: NATURA 2000 - BASISANALYSE
H 236 Bygholm Ådal

Udgiver: Århus Amt (lukket 31.12.06 som en
følge af kommunalreformen)

Forfatter: Vejle Amt

Revidering: Miljøministeriet, Miljøcenter Århus

Udgivelsesår: 2007

Emneord: Natura 2000 Basisanalyse
EF-Habitatområde

Layout: WEB-udgave

Kort: © Kort- og Matrikelstyrelsen

Orthofoto: © COWI

ISBN elektronisk:

Sidetæl: 47

Oplag: Denne rapport findes kun som digital
udgave.

Henvendelse vedr. rapporten:
Ring direkte til Miljøcenter Århus på telefon: 7254 8266

Natura 2000 - Basisanalyse:

BYGHOLM ÅDAL

INDLEDNING

Natura 2000 områder

Natura 2000 områderne er et europæisk netværk af internationale naturbeskyttelses områder udpeget i henhold til EF's FUGLEBESKYTTELSESDIREKTIVET til (af 1979) samt HABITATDIREKTIVET (af 1992).

Natura 2000 planlægning

I medfør af Lov om Miljømål skal der med udgangen af 2009 foreligge en Natura 2000-plan for hvert af disse områder. Planerne vil udgøre grundlaget for at iværksætte den nødvendige forvaltningsindsats for at sikre eller genoprette de udpegede internationale naturbeskyttelsesområder og vil være grundlag for myndighedsudøvelsen i øvrigt.

Planerne består af:

- En basisanalyse
- En målfastsættelse
- Et indsatsprogram

Basisanalyse

Hensigten med at udarbejde en basisanalyse for Natura 2000-områderne er at opnå kendskab til udbredelsen af de naturtyper og levesteder for de arter, som det enkelte område er udpeget for. Derudover skal der også udarbejdes en vurdering af naturtypernes og arternes nuværende tilstand og en foreløbig vurdering af trusler. Hermed opnås et faktisk grundlag for den konkrete prioritering af forvaltningsindsatsen, således at det kan dokumenteres, at den nødvendige indsats for at leve op til habitat- og fuglebeskyttelsesdirektiverne iværksættes.

Amterne er ansvarlige for at udarbejde basisanalyser for det åbne land og de kystnære farvande i de enkelte Natura 2000 områder, mens staten skal forestå arbejdet for skovbevoksede fredskovsarealer samt på det åbne hav. Natura 2000 basisanalyserne skal færdiggøres senest den 1. juli 2006.

Efter basisanalysen varetages den videre Natura 2000-planlægning af staten.

Mål for naturtilstanden

Målene for det enkelte Natura 2000-områdes naturtilstand fastsættes på baggrund af blandt andet basisanalysen. Det overordnede mål er at sikre eller genoprette GUNSTIG BEVARINGSSTATUS for de arter og naturtyper, der er på de enkelte områders udpegningsgrundlag.

Indsatsprogram

Natura 2000-planen indeholder desuden et indsatsprogram, som prioriterer den kommunale indsats og de virkemidler, der skal til for at opnå de fastsatte mål. Indsatsprogrammer fastlægger bindende retningslinjer for udarbejdelse af de efterfølgende kommunale handleplaner.

Kommunal handleplan

Endelig skal kommunerne udarbejde handleplaner for den konkrete udmøntning af indsatsprogrammet for hvert enkelt område, dog er Skov- og Naturstyrelsen ansvarlig for indsatsen for skovbevoksede fredskovpligtige arealer og på det åbne hav. Handleplanerne

kan eksempelvis indeholde en beskrivelse af, hvilke ændringer af driften af arealerne, der er nødvendige for at realisere Natura 2000-planen.

Natura 2000-planlægningen er tilrettelagt som en løbende planlægning, der revideres, udbygges og opdateres hvert 6. år.

BYGHOLM ÅDAL

SAMMENFATNING	5
1. Beskrivelse af området	6
2. Udpegningsgrundlaget	8
3. Datapresentation	11
4. Foreløbig trusselsvurdering	12
Vandløb	12
4.1. Eutrofiering	16
4.2. Tilgroning	16
4.3. Hydrologi	16
4.4. Invasive arter	17
4.5 Arealmæssige ændringer	17
5. Naturforvaltning og pleje	19
6. Nykonstaterede eller nyindvandrede arter og naturtyper	20
BILAG	21
B.3.1. Data fra overdrev og krat på kalkholdig bund (6210)	22
B.3.2. Data fra rigkær (7230)	26
B.3.3 Vandløb i H236 Bygholm Ådal	31
B.4.1. Eutrofiering	33
B.4.2. Tilgroning	38
B.4.4 Kæmpe Bjørneklo	43
MATERIALELISTE	44

1. Beskrivelse af området

Natura 2000-område nr. 236 Bygholm Ådal er udpeget som et habitatområde (nr. 236) med et samlet areal på 51 ha (se tabel 1.1).

Nr.	Navn	Areal (ha)
H236	Bygholm Ådal	51
236	Samlet areal NATURA 2000	51

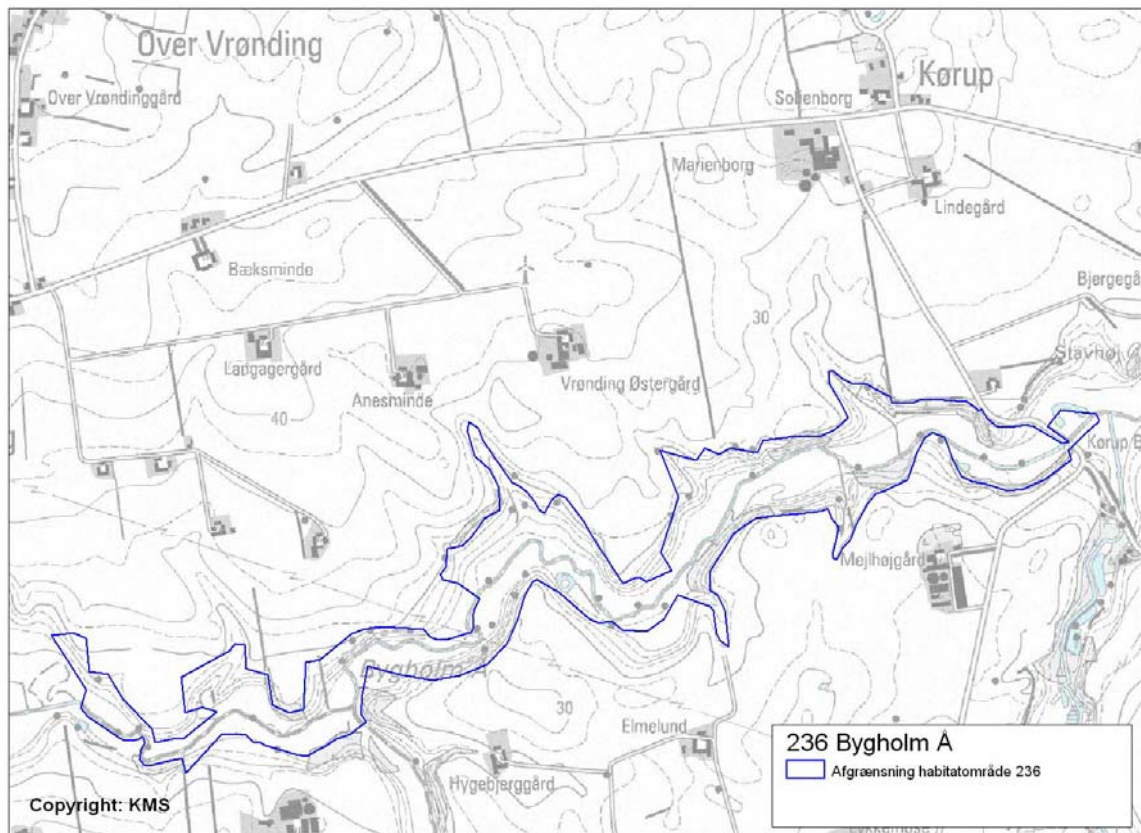
Tabel 1.1. Oversigt over de habitat- og fuglebeskyttelsesområder, der er inkluderet i denne basisanalyse. For hvert område er områdets nummer, navn og areal (i ha) angivet, ligesom NATURA 2000 områdets samlede areal er oplyst. Kilde: <http://www2.skovognatur.dk/natura2000/>.

Natura 2000-områdets samlede areal på 51 ha, består udelukkende af landarealer. I alt er 32,7 ha omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 fordelt på :

4,5 km vandløb
0,5 ha sø
7,7 ha mose
15,2 ha fersk eng
9,3 ha overdrev

Desuden er der 4,4 ha skov, og resten består af agerjord, byer mm.

Figur 1.1. Kort over H236 Byholm Ådal.

Området er en snæver, skarpt skåret ådal med smalle, ferske enge omkring Byholm Å. Ådalskrænterne er meget stejle og veludviklede og blandt de mest dybtskårne ådale i Vejle Amt, og indeholder overvejende kalkholdige, artsrige overdrev på skråningerne. Overdrevene har været områdets udmarker og har derfor en lang græsningshistorie uden dyrkning eller tilplantning. Byholm Å har af samme årsag været meget moderat reguleret, hvilket giver ådalen et autentisk præg, og ådalen er landskabeligt storslået.

2. Udpegningsgrundlaget

Som det fremgår af tabel 2.1 og 2.2 er habitatområde 236 udpeget af hensyn til 4 habitatnaturtyper og 1 art.

Nr.	Naturtype	Kortlagt areal (ha)	Antal forekomster
Vandløb			
3260	Vandløb med vandplanter	4,5 km	-
Terrestriske naturtyper			
6210	Overdrev og krat på mere eller mindre kalkholdig bund	6,6	5
6430	Bræmmer med høje urter langs vandløb eller skyggende skovbryn	⁽¹⁾	⁽¹⁾
7230	Rigkær	9,3	4

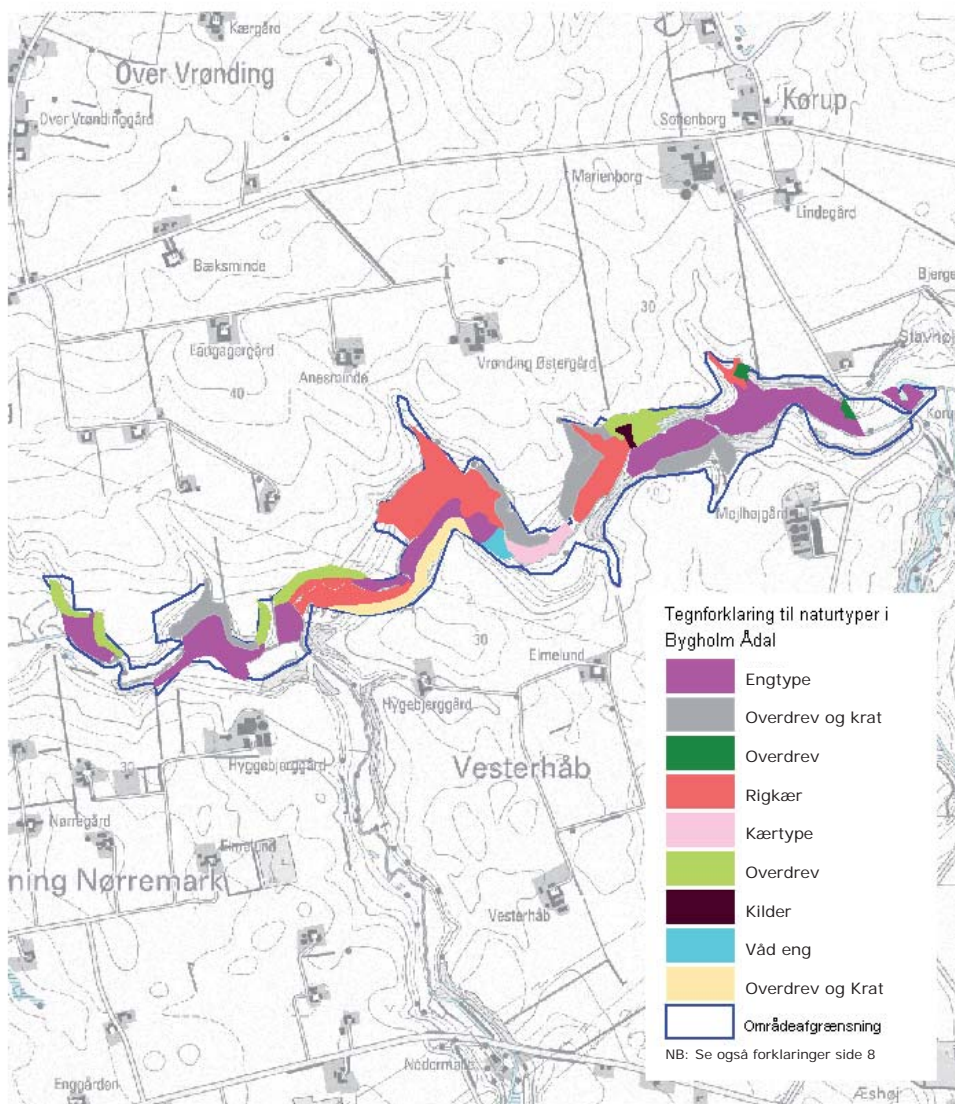
Tabel 2.1. Oversigt over de naturtyper, der aktuelt udgør grundlaget for udpegningen af habitatområde 236. ⁽¹⁾ Naturtypen var ikke omfattet af kortlægningen

På figur 2.1 er der vist forekomsten af de enkelte naturtyper.

Nr.	Artsnavn		Antal forekomster/bestand	Areal (ha) -??
1096	Bæklampret	H236	1	-

Tabel 2.2. Oversigt over de arter, der aktuelt udgør grundlaget for udpegningen af NATURA 2000 områdets internationale naturbeskyttelsesområder. H236: Habitatområde 236.

På figur 2.2. er der vist forekomsten af bæklampret.

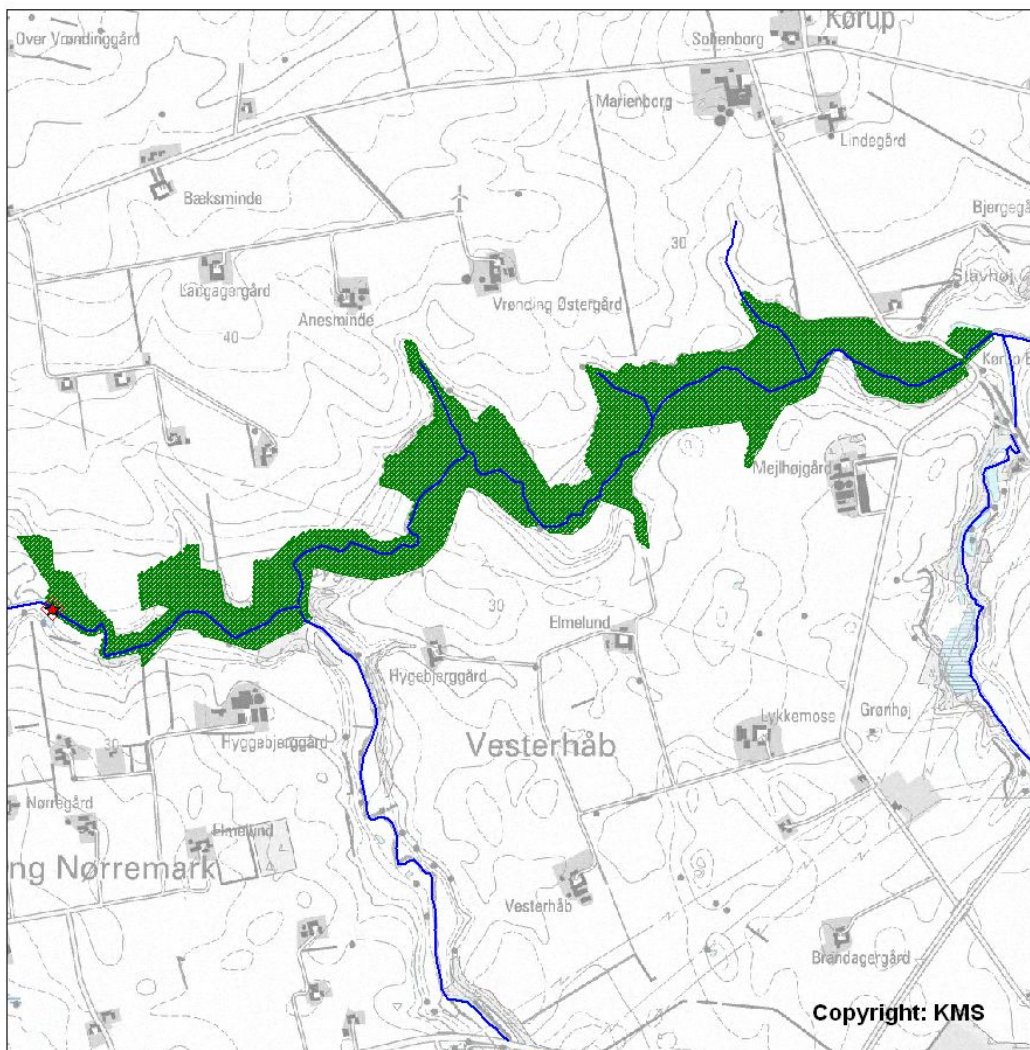

Byholm Ådal

Målforshold: ca. 1:1500

Grundmateriale:
Copyright KMS

Figur 2.1. Forekomst af naturtyperne i H236 Byholm Ådal.

236 Byholm Ådal

- ★ Forekomst af Elritse
- ◇ Forekomst af bæklampret
- §3 vandløb
- ▨ Afgrænsning af habitatområde 236

Figur 2.2. Forekomst af bæklampret samt elritse i H236 Byholm Ådal.

3. Datapresentation

I 2004 og 2005 er der foretaget en kortlægning af de terrestriske habitatnaturtyper inden for habitatområderne (Fredshavn 2004). Ved sammenligning med figur 2.1 og figur 4.1 ses det, at en stor del af de §3 arealer, som blev kortlagt, ikke kunne henføres til habitatnaturtyper, men kun til de overordnede overdrevstyper (62XX), engtyper (64XX) samt mosetyper (72XX). Ved den rette pleje vurderes en del af disse arealer at kunne udvikle sig til habitatnaturtyper. Desuden er der gennem årene indsamlet en del data om beskyttede naturtyper i forbindelse med administrationen af naturbeskyttelsesloven. Oplysningerne om søer, vandløb og havområder bygger udelukkende på den viden, der er indsamlet gennem årene via et generelt tilsyn og overvågningen udført regionalt og via det nationale overvågningsprogram. I bilagene findes en oversigt over Vejle Amts øvrige data tilgængelige for H236.

Tabel 3.2 viser oplysninger om særlige ynglefugle, som forekommer i habitatområdet.

Ynglefugle		
ART	ÅRSTAL	YNGLEPAR
Bjergvipstjert	2005	1-2

Tabel 3.2. Oplysninger om særlige ynglefugle på lokaliteten, baseret på oplysninger fra DOF-basen.

4. Foreløbig trusselsvurdering

På baggrund af de tilgængelige data om naturtyper og arters forekomster (se bilag 3 og 4) er der foretaget en foreløbig vurdering af truslerne mod arterne og naturtyperne i NATURA 2000 området. Truslerne omfatter påvirkninger, hvor der er en begrundet mistanke om, at de har en negativ betydning for naturtilstanden. De største trusler er gennemgået i de følgende afsnit (4.1 – 4.2).

Overdrev (kalkrige + sure)

Overdrevene har en overvejende god græsningsstatus (81% græsset) og har relativt lave Ellenberg-værdier, men som det ses af bilag 4.1, er tilledningen af luftbårent kvælstof tæt på den øverste ende af tålegrænseintervallet for overdrevene, så eutrofiering er eller kan blive en trussel for overdrevene. Ophør af græsning med efterfølgende tilgroning er en potentiel trussel for overdrevene.

Rigkær

Rigkærene ligger helt overvejende inden for afgræssede lodder, men er alligevel med overvejende høj vegetation, 97% med over 50 cm vegetationshøjde jf. tabel b.3.2.1. Det kan lyde overraskende og begrundes i for lavt græsningstryk eller i fugtige betingelser, så græsning først foregår sent på året, efter tidspunktet for NOVANA-kortlægningen. Tilgroning med træer og buske indikerer dog, at tilgroning er en reel trussel for rigkærene. Tilledning af atmosfærisk kvælstof er her, lige som for overdrevene, et problem, da tilledningen for alle rigkærene i H236 ligger på 22-25 kg N/ha/år, jf. figur 2.1 og figur b.4.1.1.

Kildeområdet

Ligger i forbindelse med et rigkær. Se trusler der. Ved sammenligning af figurerne 2.1 og b.4.1.1 ses, at kildeområdet forventes at modtage 16-19 kg N/ha/år, hvilket er i den nedre ende af tålegrænseintervallet, jf. tabel b.4.1.2.

Tidvis våd eng

Ud over tilledning af atmosfærisk kvælstof, vil 6410-arealet tæt ved Bygholm Å kunne forventes at modtage næringsstoffer fra åen, grundet de ændrede vandløbs- og afvandingsforhold i forbindelse med gennemførelsen af VMPII-projektet i ådalen. Tilsammen vil tilledningen kunne forventes at bidrage med mere end den øvre tålegrænse for 6410. Derfor er det nødvendigt med afgræsning af 6410-arealet for gennem afgræsning af føre organisk materiale bort fra naturtypen.

Vandløb

Der løber 3,7 km af Bygholm Å igennem området. Åen er forholdsvis ureguleret og har flere steder bevaret sine naturlige slyngninger. Den er B1 målsat. Der er en del sandvandring i vandløbet. Flere steder er der dog partier med sten og grus. Miljøkvaliteten i vandløbet er god. Faunaklassen er de seneste år bedømt til 6 og 7. Efter at der i 2001 blev etableret fri faunapassage ved opstemningen ved Bygholm Sø, kan havørreder trække op i denne del af vandløbet for at gyde. Det vil bevirke, at der sandsynligvis etablerer sig en betydelig større bestand af ørreder i vandløbet, end der tidligere har været. Der vil desuden trække et betydeligt antal ørredsmolt ud fra vandløbet.

Nedstrøms Kørup Bro er vandløbet blevet genslynget, der er blevet udlagt sten og grus ud i det, og vandspejlet er blevet hævet. Dette skete i forbindelse med et større VMPII-vådengsprojekt, der blev gennemført i området i 2005.

Opstrøms ligger Klaks Mølle dambrug, hvor der er en faunaspærring i form af en opstemning på 1,5 m. Der er indbygget en modstrømstrappe ved opstemningen, men den positive effekt for optrækkende fisk er diskutabel. Nedstrøms habitatområdet er der ved udløbet fra den opstemmede Bygholm Sø lavet et meget stort, langt stryg, som har gjort det muligt for fiskene at trække fra Horsens Fjord og op gennem habitatområdet til Klaks Mølle.

Derfor er der efter VMPII- og faunapassageprojekterne ikke længere aktuelle trusler mod vandløbet.

Rødlistede arter: Ingen

Gullistede arter: Bæklampret og elritse.

Data for vandløbsregistrering, se bilag 3.3.

Bæklampret

Den nationale bevaringsstatus for bæklampret vurderes foreløbigt at være gunstig (Danmarks Miljøundersøgelser 2000). Inden for H236 er der ingen faunaspærringer, og vandløbskvaliteten på potentielle ynglesteder vurderes som god. Der vurderes således ikke at være aktuelle trusler mod arten.

Odder

Både opstrøms H236 i tilløb til Bygholm Å og nedstrøms H236 i Bygholm Å er der siden den landsdækkende overvågning af odder i 2004 fundet spor af odder, og det er nærliggende at antage, at odder efter VMPII-projektets udførelse vil kunne leve i NATURA 2000 området. Også i 90'erne har der været sporadiske, lokale oplysninger om observationer af odder.

Beskrivelse af naturtilstanden i de terrestriske naturtyper

I forbindelse med kortlægningen af de 18 terrestriske, lysåbne habitattyper (Fredshavn 2004) er der foretaget en registrering af udbredelsen af en række naturtype-karakteristiske strukturer. Disse strukturer er delt op i negative og positive strukturer. De positive strukturer er til stede i veludviklede og typiske forekomster af naturtypen under mere eller mindre upåvirkede forhold. Tilsvarende vidner de negative strukturer om en stærkt påvirket naturtype. I felten er strukturernes samlede omfang registreret på en tre-trins skala: udbredte (U), spredte (S) eller ikke tilstede (I).

Tabel 4.1 giver en oversigt over de enkelte naturtypers fordeling i forhold til deres indhold af positive og negative strukturer. Mørkegrøn farve viser veludviklede naturtyper, som tilsyneladende ikke er udsat for nogen nævneværdige trusler, mens mørkerød farve viser dårligt udviklede naturtyper, der antagelig påvirkes kraftigt af en eller flere trusler.

Overdrevene har overvejende positive strukturer på grund af en god græsningsstatus. Overdrevene er da også nogle af amtets mest værdifulde overdrev med en lang række udryddelsestruede, sårbare og sjældne overdrevssvampe, hvilket vidner om endog meget lang kontinuerlig græsningspraksis på overdrevene. Derfor er fastholdelse af denne græsningspraksis meget væsentlig i Bygholm Ådal. Ud over de mange sjældne svampe rummer ådalens overdrev sjældne karplanter som knoldet mjøddurt, opret kobjælde og en lang række arter, der er karakteristiske for kalkholdige overdrev, der er en sjælden naturtype i Østjylland. Der er kendskab til insektfaunaen på overdrevene via et fældeprojekt fra 2004. Der er fundet en række naturtypekarakteristiske insektarter – sommerfugle, biller, svirrefluer m.m., samt sjældnere arter, den sjældneste en rødlistet løbebille, som kun er fundet på tre jyske lokaliteter. På grund af området driftshistorie kan det forventes, at der findes flere rødlistede, gullistede og karakteristiske plante-, svampe- og dyrearter end de allerede kendte.

Rigkærene og kildeområdet indeholder flere steder fredede orkideer og andre karakteristiske kærplanter og –dyr, hvis fremtid afhænger af, at arealerne fortsat holdes lysåbne gennem afgræsning, og at fremvæksten af næringskrævende planter ikke fremmes af eutrofiering. De vældpåvirkede naturtyper synes at ligge i et vadested med ikke helt positive eller helt negative strukturer. Det er nærliggende at se dem under løbende forringelse, jf. den forventede næringsstofftilførsel til naturtyperne. Et enkelt rigkær ligger med meget høje Ellenbergværdier, hvilket indikerer en høj næringsstofbelastning allerede.

Overdrev på kalkholdig bund 6,6 ha

6210	Negative strukturer		
Positive	I	S	U
U	19%	20%	0%
S	13%	20%	0%
I	28%	0%	0%

Rikær 9,3 ha

7230	Negative strukturer		
Positive	I	S	U
U	0%	0%	20%
S	0%	80%	0%
I	0%	0%	0%

Surt overdrev 0,8 ha

6230	Negative strukturer		
Positive	I	S	U
U	0%	0%	0%
S	100%	0%	0%
I	0%	0%	0%

Kilder og væld 0,2 ha

7220	Negative strukturer		
Positive	I	S	U
U	0%	0%	0%
S	0%	0%	0%
I	0%	0%	100%

Tabel 4.1. Fordelingen af negative og positive strukturer i de polygoner, hvor de enkelte naturtyper er registreret. For både negative og positive strukturer er angivet, om strukturerne samlet set er udbredte (U), spredte (S) eller ikke tilstede (I). Antallet af registreringer med hver af de 9 kombinationsmuligheder er vægtet for polygonernes arealer. Strukturerne er beskrevet i Fredshavn (2004). Farvekode svarer til de 5 tilstandsklasser i TILDA..

4.1. Eutrofiering

Som det fremgår af tabel b.4.1.2 er eller kan alle de registrerede naturtyper være negativt påvirket af luftbårent kvælstof. Den høje ende af tålegrænseintervallerne for kvælstof påvirkning er imidlertid kun overskredet for arealet med surt overdrev (6230), som har tålegrænse mellem 10-20 kg N/ha/år. Før de øvrige naturtyper er den høje ende af tålegrænseintervallet ikke overskredet.

Den lave ende af tålegrænseintervallerne anvendes normalt for artsrige naturområder med indhold af kvælstoffølsomme arter, heriblandt mosser og laver. Dette er kendetegnende for en stor del af forekomsterne i habitatområdet. Den lave ende af tålegrænseintervallerne er overskredet for hele arealet med kalkoverdrev (6210) og kilder (7220) og rigkær (7230), samt for tidvis våd eng (6410), som alle har tålegrænser mellem 15-25 kg N/ha/år. Mange af kalkoverdrevene i området indeholder en artsrig og unik flora, som må antages at blive forarmet af kvælstoftilførslen fra luften.

4.2. Tilgroning

Tilgroning kan vurderes ud fra områdernes udnyttelse til græsning / høslet, vegetationens højde, dækningsgraden af vedplanter og forekomst af negative strukturer, der har relation til tilgroningen. I bilag 4.2 er der lavet en sammenstilling af tilgroning som en trussel. Det fremgår, at det især er de våde naturtyper, der er under tilgroning, og at der i rigkærene og i kildeområdet er et væsentligt plejebæhov, både hvad angår rydning af vedplanter, og hvad angår bedre afgræsning.

4.3. Hydrologi

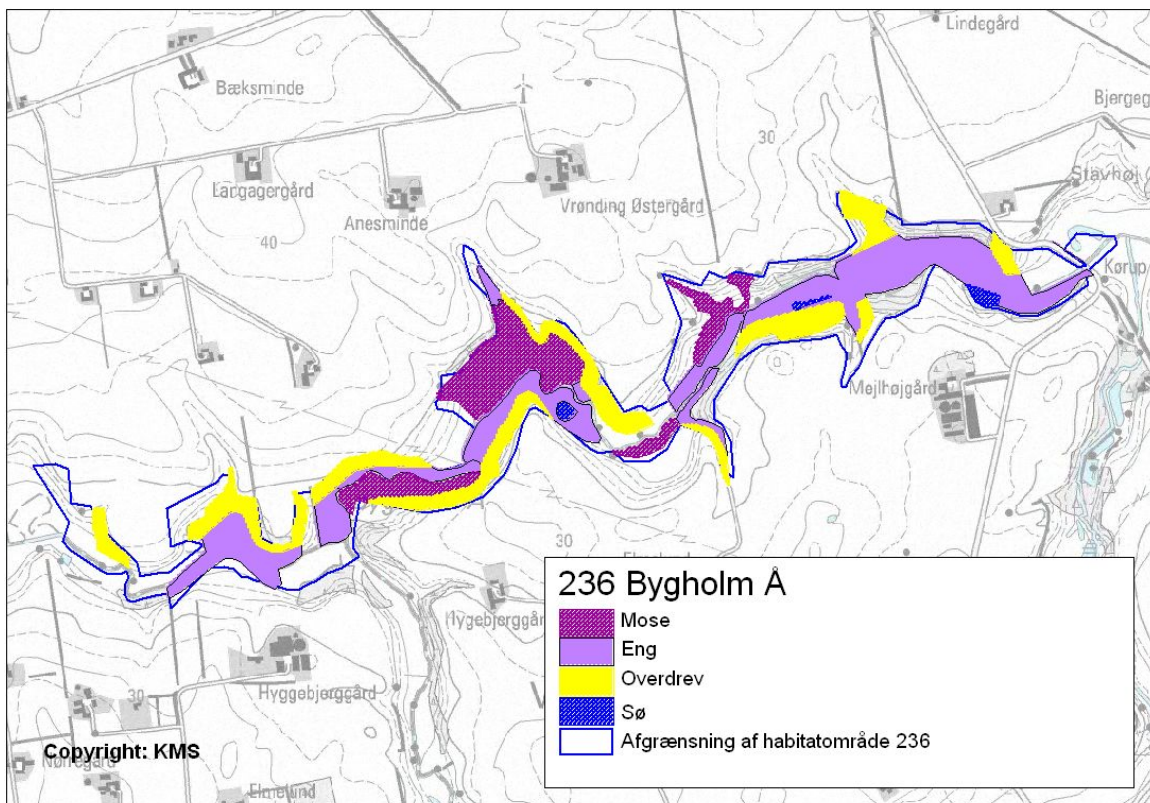
Afvanding og vandindvinding forekommer ikke på nogen af de undersøgte naturtyper i H236. Der blev i 2005 lavet et VMPII-projekt med det formål at genskabe en naturlig hydrologi i ådalen. Projektet omhandler 4 nye slyng på Bygholm Å, forlægning af Hatting Bæk og Ølsted Å på de nederste strækninger samt forslag til nye vedligeholdelsesbestemmelser for Bygholm Å. Projektet omfatter Bygholm Ådal fra Klaks Mølle til Motorvejen. Desuden er de nedre dele af Ølsted Å og Hatting Bæk også omfattet. I alt er der tale om et projekt på ca. 120 ha.

4.4. Invasive arter

Der er ingen registreringer af invasive arter på overdrevene 6210 og i rigkærene 7230. Der er registreret forekomst af kæmpe bjørneklo 4 steder i H236, registreringerne er på 1-9 planter i hver forekomst (bilag 4.4).

4.5 Arealmæssige ændringer

Antallet af plante- og dyrearter på en lokalitet afhænger alt andet lige af lokalitetens størrelse, således at et større areal kan oppebære et større artsantal. Store arealer kan desuden typisk indeholde større bestande af de enkelte arter end små lokaliteter, hvilket til dels kan skyldes, at der på store arealer er en større variation i habitatkvaliteten.

Figur 4.1. Kort over arealer omfattet af naturbeskyttelseslovens §3 i H236 fordelt på naturtyper.

Reduktion af en naturtypes areal vil derfor betyde, at der først sker en reduktion af bestandsstørrelserne af de enkelte arter, hvorefter nogle af bestandene forsvinder, og endelig vil de enkelte arter begynde at uddø.

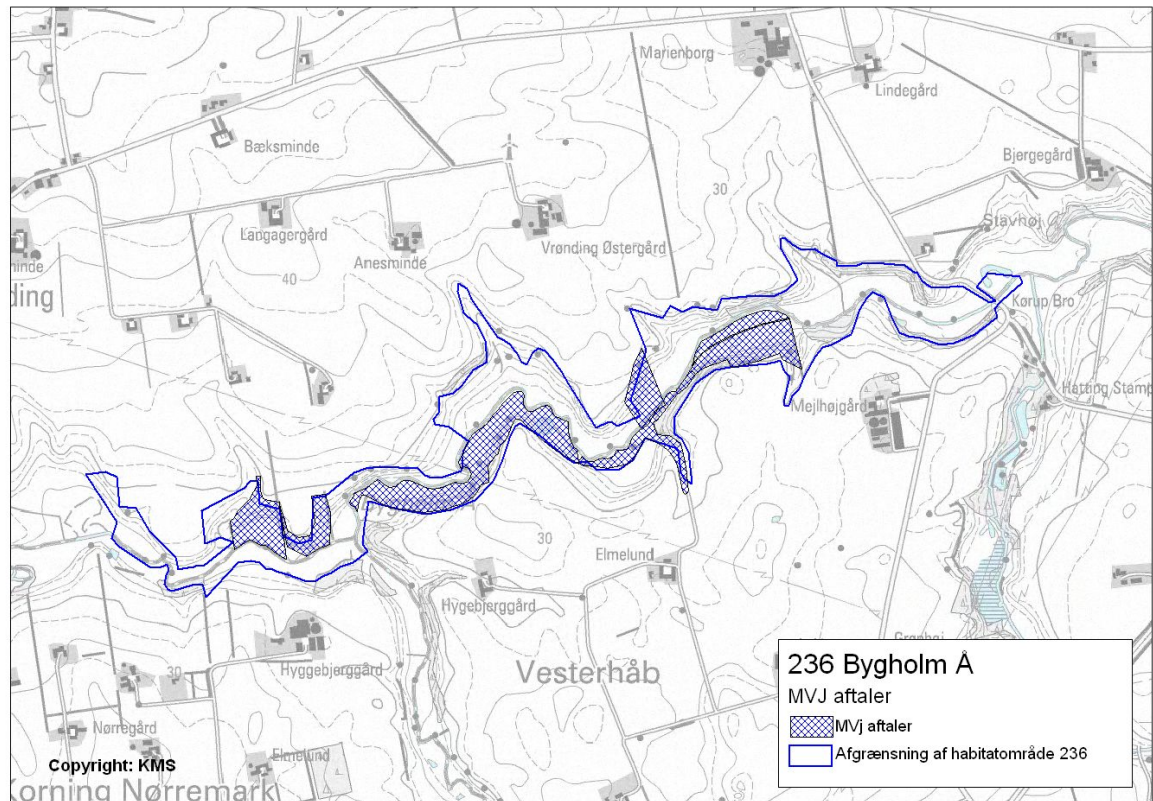
Det reducerede naturareal kombineret med forringede levevilkår i mange af de resterende naturområder har bevirket, at de forskellige plante- og dyrearter i stadig stigende grad får opsplittet deres bestande i mindre og isolerede delbestande. Sådanne små isolerede bestande er betydelig mere udsatte for at uddø end store sammenhængende bestande pga. indavl og tilfældige katastrofer. Når arterne er forsvundet fra sådanne isolerede lokaliteter, vil det ofte være vanskeligt for nye bestande at sprede sig dertil, netop fordi lokaliteterne er isolerede.

Af figur 4.1 samt opgørelsen over §3 arealer i H236 fremgår, at arealerne er stabile græsningsarealer med en lang kontinuitet.

5. Naturforvaltning og pleje

Oplysninger om:

- MVJ-aftaler på en del af arealet, se figur 5.1. Alle aftaler er grænsningsaftaler.
- VMPII-projekt fra 2005, se pkt. 4.3.

Figur 5.1. Kort over arealer med MVJ-aftaler i habitatområde H236.

6. Nykonstaterede eller nyindvandrede arter og naturtyper

Nedenfor er omtalt væsentlige nyopdagede eller nyindvandrede forekomster af arter eller naturtyper, der aktuelt ikke udgør udpegningsgrundlag, men som vil skulle vurderes i forbindelse med en kommende revision af udpegningsgrundlagene. Det drejer sig eksempelvis om arter og naturtyper på bilag 1 eller 2 til EF-habitatdirektivet eller på bilag 1 til EF-fuglebeskyttelsesdirektivet.

Naturtyperne er fundet under kortlægningen i 2005.

Naturtype og art		Antal forekomster	Areal (ha)
*6230	*Artsrigt overdrev eller græshede på mere eller mindre sur bund	1	0,8
6410	Tidvis våde enge på mager eller kalkrig bund, ofte med blåtop	1	0,4
*7220	*Kilder og væld med kalkholdigt (hårdt) vand	1	0,2
1355	Odder	?	-

Tabel 6.1. Arter og naturtyper, der ikke aktuelt er udpegningsgrundlag for Natura 2000-området, men som vurderes at have væsentlig forekomst heri. En * foran artens eller naturtypens kodenummer betyder, at den er særligt prioriteret af EU.

BILAG

NATURA 2000 – BASISANALYSE

H 236 Bygholm Ådal

B.3.1. Data fra overdrev og krat på kalkholdig bund (6210)

En detaljeret beskrivelse af naturtypen 6210 findes på <http://www.skovognatur.dk/Emne/Natura2000/Naturtyper/6210.htm>

1. Naturtypens areal og udbredelse

Naturtypen overdrev og krat på kalkholdig bund (6210) er registreret på 6,6 ha i habitatområde 236 Bygholm Ådal, fordelt på 5 forekomster (se tabel 2.1 og figur 2.1).

2. Naturtypens struktur og funktion

Vegetationsstruktur

Nedenstående tabel viser et eksempel på en oversigt over vegetationsstrukturen i de polygoner, hvor naturtypen 6210 er registreret. Værdierne er vægtet for de enkelte polygoners arealer.

6210 Arealandele (i % af det samlede areal)	Arealkategori				
	1	2	3	4	5
uden vegetationsdække	100%	0%	0%	0%	0%
med græs/urtevegetation under 15 cm	19%	0%	0%	20%	61%
med græs/urtevegetation 15-50 cm	0%	41%	20%	20%	19%
med græs/urtevegetation over 50 cm	52%	48%	0%	0%	0%
med dværgbuske	100%	0%	0%	0%	0%
med vedplanter	0%	80%	0%	0%	0%
med forekomst af invasive arter	100%	0%	0%	0%	0%

Tabel b.3.1.1. Oversigt over vegetationsstrukturen i de polygoner, hvor naturtypen 6210 er registreret. Registreringerne af de enkelte arealkategorier er angivet ved procentdelen af det samlede areal. Arealkategorierne er beskrevet i Fredshavn (2004). 1) 0-5 %, 2) 5-10 %, 3) 10-30 %, 4) 30-75 % og 5) 75-100 %. På 20% af arealet er ikke registreret, om der er tilstedeværelse af vedplanter. Udtræk fra TILDA.

Pleje/Landbrugsdrift

Arealandele (i % af det samlede areal med 6210)	Arealkategori				
	1	2	3	4	5
med græsning/høslæt	19%	0%	0%	0%	81%
med tydelige påvirkninger af landbrugsdrift	51%	49%	0%	0%	0%

Tabel b.3.1.2. Oversigt over pleje-og landbrugsdrift i de polygoner, hvor naturtypen 6210 er registreret. Registreringerne af de enkelte arealkategorier er vægtet for polygonernes arealer. Areal-kategorierne er beskrevet i Fredshavn (2004). 1) 0-5 %, 2) 5-10 %, 3) 10-30 %, 4) 30-75 % og 5) 75-100 %. Udtræk fra TILDA.

Naturtypekarakteristiske strukturer

Positive strukturer	Negative strukturer		
	Udbredt	Spredt	Ikke tilstede
Udbredt	0%	20%	19%
Spredt	0%	20%	13%
Ikke tilstede	0%	0%	28%

Tabel b.3.1.3. Fordelingen af negative og positive strukturer (Procentvis andel af samlede areal, areal og antal lokaliteter) i de polygoner, hvor naturtypen 6210 er registreret. For både negative og positive strukturer er angivet, om strukturerne samlet set er udbredte, spredte eller ikke tilstede. Antallet af registreringer med hver af de 9 kombinationsmuligheder er vægtet for polygonernes arealer. Strukturerne er beskrevet i Fredshavn (2004). Udtræk fra TILDA.

Nedenstående tabel viser en oversigt over de hyppigst registrerede positive og negative strukturer på overdrevene i H236.

6210	Struktur	Antal forekomster
Positive strukturer	Stejle skrænter	3
	Enkelte træer/buske m fodpose	4
Negative strukturer	Næringsberiget, dominans af agertidsel	2

Tabel b.3.1.4. De hyppigst registrerede negative og positive strukturer i de polygoner, hvor naturtypen 6210 er registreret. Strukturerne er beskrevet i Fredshavn (2004). Udtræk fra TILDA.

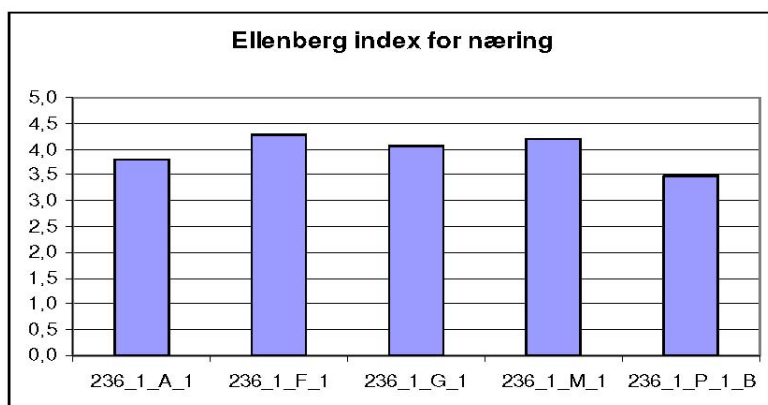
Vurdering af akut plejebenhov

Som det fremgår af tabel b.3.1.5 er der ikke behov for pleje på hele 81% af overdrevsarealet, og på de resterende 19% er der kun behov for mindre pleje over en kort årrække.

Plejebenhovets omfang	Antal lok.	Arealandel (%)
Ingen indsats nødvendig	4	81
Mindre indsats i en kortere årrække	1	19
En større indsats i en kortere årrække	0	0
Betydelig indsats i en længere årrække	0	0
Omfattende og langvarig indsats	0	0

Tabel b.3.1.5. Oversigt over plejebenhovets omfang i de polygoner, hvor naturtypen 6210 er registreret. Registreringerne er angivet ved antal polygoner og arealandelen vægtet for polygonernes arealer. Udtræk fra TILDA.

Ellenberg værdier

Figur b.3.1.1. Beregnede Ellenbergværdier for 6210. Skala: Ellenberg N

- 1 På de mest kvælstoffattige levesteder
- 2 Mellem 1 og 3
- 3 Mere hyppigt forekommende på kvælstoffattige levesteder end på levesteder med middel kvælstofindhold, kun undtagelsesvist på kvælstofrige levesteder
- 4 Mellem 3 og 5
- 5 På levesteder med middel kvælstofindhold, sjældnere på kvælstoffattige eller -rige levesteder
- 6 Mellem 5 og 7
- 7 Mere hyppigt forekommende på kvælstofrige levesteder end på levesteder med middel kvælstofindhold, kun undtagelsesvist på kvælstoffattige levesteder
- 8 Udpræget indikator for højt kvælstofindhold
- 9 På levesteder med usædvanligt højt kvælstofindhold, forureningsindikator, møddingsplante

Ellenbergværdierne viser, at lokaliteterne har værdier på 3,5-4,3.

Artsdiversitet

For overdrevenes vedkommende er middelantal arter pr. 5 meter cirkel på 29 +/-8,3 mens det maksimale antal arter, der er fundet i en cirkel, er på 39 arter.

3. Naturtypens arter

Karakteristiske arter

På overdrevene i habitatområde 236 er der registreret 2 arter, der er karakteristiske for naturtypen.

Art Antal fund

Kategori 1 arter

kodriver, hulkravet 1 borst, stivhåret 1

Tabel b.3.1.6. Karakteristiske arter for 6210 i H236. Det totale antal 5 meter cirkler, hvori arterne er registreret, er angivet. Udtræk fra TILDA.

Invasive arter

I henhold til den tekniske anvisning til kortlægning af habitatnaturtyper (Fredshavn 2004) er de invasive arters andel af vegetationsdækket vurderet, men arterne er kun angivet ved navn, hvis de er truffet inden for 5 m cirklen. Dog kan de invasive arter være tilføjet registreringsskemaerne af inventørerne. De er derfor skrevet ind i kommentarfeltet i TILDA databasen.

	Arealkategori (i %)				
	0	1-10	10-25	25-50	50-100
Forekomst af invasive arter	100	0	0	0	0

Tabel b.3.1.7. Arealandelen af invasive arter på overdrevene i H236. For hver arealkategori er registreringerne vægtet for polygonernes areal. Udtræk fra TILDA.

Som det fremgår af ovenstående tabel, er der ikke registreret invasive arter på overdrevene i H236.

B.3.2. Data fra rigkær (7230)

En detaljeret beskrivelse af naturtypen rigkær findes på <http://www.skovognatur.dk/Emne/Natura2000/Naturtyper/7230.htm>

1. Naturtypens areal og udbredelse

Naturtypen rigkær (7230) er registreret på 9,3 ha i habitatområde 236 Bygholm Ådal, fordelt på 4 forekomster (se tabel 2.1 og figur 2.1).

B.3.2.2. Naturtypens struktur og funktion

Vegetationsstruktur

Nedenstående tabel viser et eksempel på en oversigt over vegetationsstrukturen i de polygoner, hvor naturtypen rigkær er registreret. Værdierne er vægtet for de enkelte polygoners arealer.

7230 Arealandele (i % af det samlede areal)	Arealkategori				
	1	2	3	4	5
uden vegetationsdække	100%	0%	0%	0%	0%
med græs/urtevegetation under 15 cm	97%	0%	3%	0%	0%
med græs/urtevegetation 15-50 cm	0%	15%	81%	3%	0%
med græs/urtevegetation over 50 cm	0%	0%	3%	0%	97%
med dværgbuske	100%	0%	0%	0%	0%
med vedplanter	3%	97%	0%	0%	0%
med forekomst af invasive arter	100%	0%	0%	0%	0%

Tabel b.3.2.1. Oversigt over vegetationsstrukturen i de polygoner, hvor naturtypen rigkær er registreret. Registreringerne af de enkelte arealkategorier er angivet ved procentdelen af det samlede areal. Arealkategorierne er beskrevet i Fredshavn (2004). 1) 0-5 %, 2) 5-10 %, 3) 10-30 %, 4) 30-75 % og 5) 75-100 %. Udtræk fra TILDA.

Hydrologi

Afvanding og vandindvinding	Antal forekomster	Andel af areal (i %)
Afvanding og vandindvinding forekommer ikke	4	100
Tegn på afvanding (grøfter el. lign.), men uden tydelige vegetationsændringer	0	0
Afvanding medfører sommerudtørring og begyndende tilgroning)	0	0
Udbredt tørlægning og tilgroning med tørbundsplanter	0	0
Fuldstændig tørlægning af hele arealet	0	0
Registrering mangler	0	0

Tabel b.3.2.2. Oversigt over afvanding og vandindvinding i de polygoner, hvor naturtypen rigkær er registreret. Registreringerne er angivet ved antal polygoner og arealandelen vægtet for polygonernes arealer. Udtræk fra TILDA.

Pleje/Landbrugsdrift

Arealandele (i % af det samlede areal med 7230)	Arealkategori				
	1	2	3	4	5
med græsning/høslæt	4%	0%	0%	0%	96%
med tydelige påvirkninger af landbrugsdrift	97%	3%	0%	0%	0%

Tabel b.3.2.3. Oversigt over pleje-og landbrugsdrift i de polygoner, hvor naturtypen rigkær er registreret. Registreringerne af de enkelte arealkategorier er vægtet for polygonernes arealer. Arealkategorierne er beskrevet i Fredshavn (2004). 1) 0-5 %, 2) 5-10 %, 3) 10-30 %, 4) 30-75 % og 5) 75-100 %. Udtræk fra TILDA.

Naturtypekarakteristiske strukturer

Positive strukturer	Negative strukturer		
	Udbredt	Spredt	Ikke tilstede
Udbredt	20%	0%	0%
Spredt	0%	80%	0%
Ikke tilstede	0%	0%	0%

Tabel b.3.2.4. Fordelingen af negative og positive strukturer (Procentvis andel af samlede areal, areal og antal lokaliteter) i de polygoner, hvor naturtypen rigkær er registreret. For både negative og positive strukturer er angivet om strukturerne samlet set er udbredte, spredte eller ikke tilstede. Antallet af registreringer med hver af de 9 kombinationsmuligheder er vægtet for polygonernes arealer. Strukturerne er beskrevet i Fredshavn (2004). Udtræk fra TILDA.

Nedenstående tabel viser en oversigt over de hyppigst registrerede positive og negative strukturer i rigkærene i H236.

7230	Struktur	Antal forekomster
Positive strukturer	Trykvand i terrænniveau	4
	Rig mosflora	1
	Rig blomsterflora	2
Negative strukturer	Udtørret	0
	Eutrofieret	1
	Dominans af høje urter	1
	Opvækst af vedplanter	2

Tabel b.3.2.5. De hyppigst registrerede negative og positive strukturer i de polygoner, hvor naturtypen rigkær er registreret. Strukturerne er beskrevet i Fredshavn (2004). Udtræk fra TILDA.

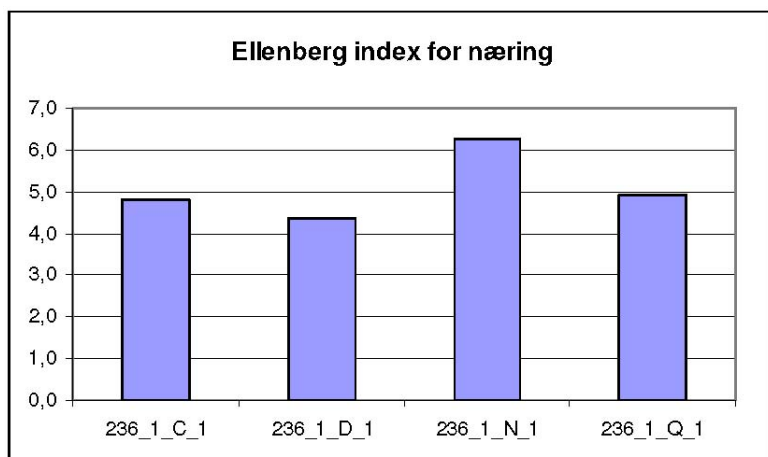
Vurdering af akut plejebehov

Som det fremgår af tabel b.3.2.6 er der ikke behov for pleje af 19% af rigkærene i H236, mens 4% af arealet har behov for en større plejeindsats over en kort årrække. På 77% af arealet mangler registrering af plejebehov, men ud fra tabel b.3.2.1 skønnes der hér at være et behov af en vis størrelse.

Plejebehovets omfang	Antal lok.	Arealandel
Ingen indsats nødvendig	2	19%
Mindre indsats i en kortere årrække	0	0%
En større indsats i en kortere årrække	1	4%
Betydelig indsats i en længere årrække	0	0%
Omfattende og langvarig indsats	0	0%

Tabel b.3.2.6. Oversigt over plejebehovets omfang i de polygoner, hvor naturtypen rigkær er registreret. Registreringerne er angivet ved antal polygoner og arealandelen vægtet for polygonernes arealer. På 77% af arealet med naturtypen rigkær mangler registreringer af plejebehov. Udtræk fra TILDA.

Ellenbergværdier

Figur b.3.2.1. Beregnede Ellenbergværdier for rigkær (7230).

Skala: Ellenberg N

- 1 På de mest kvælstoffattige levesteder
- 2 Mellem 1 og 3
- 3 Mere hyppigt forekommende på kvælstoffattige levesteder end på levesteder med middel kvælstofindhold, kun undtagelsesvist på kvælstofrige levesteder
- 4 Mellem 3 og 5
- 5 På levesteder med middel kvælstofindhold, sjældnere på kvælstoffattige eller -rige levesteder
- 6 Mellem 5 og 7
- 7 Mere hyppigt forekommende på kvælstofrige levesteder end på levesteder med middel kvælstofindhold, kun undtagelsesvist på kvælstoffattige levesteder
- 8 Udpræget indikator for højt kvælstofindhold
- 9 På levesteder med usædvanligt højt kvælstofindhold, forureningsindikator, møddingsplante

Ellenbergværdierne viser, at tre lokaliteterne har værdier mellem 4 og 5, mens en lokalitet har noget højere næringsværdier på 6,3.

Artsdiversitet

For rigkærenes vedkommende er middelantal arter pr. 5 meter cirkel på 21,8 +/-4,6 mens det maksimale antal arter, der er fundet i en cirkel, er på 28 arter.

B.3.2.3. Naturtypens arter

Karakteristiske arter

I rigkærene i habitatområde 236 er der i de 4 forekomster registreret 3 arter, der er karakteristiske for naturtypen.

Art Antal fund

Kategori 1 arter

star, næb-3 star, blågrøn 1 star, håret 2

Tabel b.3.2.7. Karakteristiske arter for rigkær i H236. Det totale antal 5 meter cirkler, hvori arterne er registreret, er angivet. Udtræk fra TILDA.

Invasive arter

I henhold til den tekniske anvisning til kortlægning af habitatnaturtyper (Fredshavn 2004) er de invasive arters andel af vegetationsdækket vurderet, men arterne er kun angivet ved navn, hvis de er truffet inden for 5 m cirklen. Dog kan de invasive arter være tilføjet registreringsskemaerne af inventørerne. De er derfor skrevet ind i kommentarfeltet i TILDA databasen.

	Arealkategori (i %)				
	0	1-10	10-25	25-50	50-100
Forekomst af invasive arter	100	0	0	0	0

Tabel b.3.2.8. Arealandelen af invasive arter i rigkærene i H236. For hver arealkategori er registreringerne vægtet for polygonernes areal. Udtræk fra TILDA.

Som det fremgår af ovenstående tabel, er der ikke registreret invasive arter på rigkærene i H236.

B.3.3. Vandløb i H236 Bygholm Ådal

Vandløbsregistrering

Vandsystem:	Bygholm Å	Dato/periode for undersøgelse
Vandløbsnavn:	Bygholm Å	1997 -2005
Lokalitetsnavn/strækning:	Opstrøms Kørup Bro	

EF-habitatområdenavn og -nummer	Inventør
Bygholm Ådal, H 236	Vejle Amt

Vandløbets habitatnaturtype	Prøvestationens/prøvestrækningens geografiske koordinater (UTM/GIS)
Vandløb med vandplanter	Undersøgt på flere lokaliteter i området

Længde af vandløbet som prøvestationen dækker (km)

Længde af vandløbet som prøvestationen dækker (km)

Længde af vandløb i området 3,7 km

Oplandsareal (km²)

Opgives ikke efter aftale med Lisbeth Andersen, SNS

Oplandsareal (km ²)
<i>Opgives ikke efter at</i>

Bestand af karakteristiske plantearter for naturtypen. Opgjort artsvis, f.eks DAFOR-skala ¹ .	
Art	Hyppighed eller "+" hvis forekommende
Pindsvineknop	
Vandrandunkel	
Grønne trådalger	
/andstierne	

Vandløb i naturligt leje uden vedligeholdelse	Vandløb overvejende i naturligt leje, evt. med sparsom grødeskæring	Vandløb delvist regulerede. Evt. grødeskæring og oprensning ikke årlig	Vandløb regulerede, med årlig grødeskæring og oprensning	Alle vandløb rørlagte
	x			

Dansk vandløbsfaunaindeks							
Faunaklasse	1	2	3	4	5	6	7
					(x)	x	x

--	--	--	--	--	--	--	--

Forekomst af fisk/lampret
Art Hyppighed eller "+" hvis forekommende
Ørred
Ål
Bæklampret

Elritse

¹ DAFOR-skalaen (Dominant, Abundant, Frequent, Occasional, Rare) betegner frekvensen/abundancen af arter i et område. Skal en er en intervallskala med fem lige store klasser.

B.4.1. Eutrofiering

4.1.1. Tålegrænser

For de naturtyper, der danner udpegningsgrundlag for Natura 2000-området, er der fastsat tålegrænseintervaller, som fremgår af tabel 4.1.1.

Tålegrænse: Følsomheden af et naturområde overfor en (forøget) tilførsel af forsurende eller eutrofierende stoffer kan beskrives i form af tålegrænser, der angiver ”den belastning, hvorunder væsentlige skadelige effekter på økosystemet ikke vil forventes, vurderet ud fra den bedste tilgængelige viden” Empirisk baserede tålegrænser for en række forskellige naturtyper er blevet fastsat af UN/ECE ¹ (Skov- og Naturstyrelsen 2003).	
Naturtype	Tålegrænse Kg N/ha
1110 Sandbanker med lavvandet vedvarende dække af havvand	- ¹
1130 Flodmundinger	30-40
1140 Mudder-og sandflader blottet ved ebbe	- ¹
1150 Kystlaguner og strandsøer	30-40
1160 Større lavvandede bugter og vige,	30-40
1170 Rev	- ¹
1180 Boblerev	- ¹
1330 Strandenge	30-40
1340 Indlands saltenge	30-40
2130 Stabile kystklitter med urteagtig vegetation (grå klit og grønsværklit)	10-20 ²
2140 Kystklitter med dværgbusvegetation (klithede)	10-20 ²
2190 Fugtige klitlavninger	10-25 ⁴
2250 Kystklitter med enebær	
3110 Kalk-og næringsfattige søer og vandhuller (lobeliesøer)	5-10
3130 Ret næringsfattige søer og vandhuller med små amfibiske planter ved bredden	5-10
3140 Kalkrige søer og vandhuller med kransnålalger	5-10
3150 Næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter eller store vandaks	- ¹¹
3160 Brunvandede søer og vandhuller	5-10
3260 Vandløb med vandplanter	- ¹
3270 Vandløb med tidvis blottet mudder med enårige planter	- ¹
4010 Våde dværgbusksamfund med klokkelyng	10-25
4030 Tørre dværgbusksamfund (heder)	10-20
6120 Meget tør overdrevs-eller skræntvegetation på kalkholdigt sand	15-25
6210 Overdrev og krat på mere eller mindre kalkholdig bund (vigtige orkidélokalteter)	15-25
6230 Artsrige overdrev eller græsheder på mere eller mindre sur bund	10-20
6410 Tidvis våde enge på mager eller kalkrig bund, ofte med blåtop	15-25 ⁶
7110 Aktive højmoser	5-10
7140 Hængesæk og andre kærsmfund dannet flydende i vand	10-15 ^{3,7}
7150 Planteramfund med næbfrø, soldug eller ulvefod på vådt sand eller blottet tørv	10-15 ^{3,7}
7210 Kalkrige moser og sumpe med hvas avneknippe	15-25
7220 Kilder og væld med kalkholdigt (hårdt) vand	15-25 ⁸
7230 Riggær	15-25 ³

UN/ECE er FN's Økonomiske Komité for Europa. Tålegrænserne (critical loads) fastsættes i Arbejdsgruppen vedr. effekter af konventionen om langttransporterende luftforurening (www.unece.org/env/wge) i forbindelse med det internationale samarbejdsprogram vedr. modellering og kortlægning af tålegrænser, baggrundsbelastning, effekter, risici og udviklingstendenser for luftforurening.

¹ Tålegrænsen for atmosfærisk belastning er ikke relevant, idet naturtyperne er naturligt kvælstofrige, ufølsomme for atmosfærisk tilførsel, eller forventes at modtage det største bidrag fra andre kilder, fx grundvand eller overfladenær afstrømning.

² Tålegrænsen for beskyttelse af laver (10 – 15 kg N ha-1år-1) kan anvendes hvis en væsentlig forekomst af følsomme laver på lokaliteten ønskes beskyttet.

³ Tålegrænsen for højmoser (5 – 10 kg N ha-1år-1) kan anvendes hvis en væsentlig forekomst af følsomme højmoserarter på lokaliteten ønskes beskyttet.

⁴ Tålegrænsen for oligotrofe søer (5 – 10 kg N ha-1år-1) benyttes for småsøer i klitlavninger.

⁵ Tålegrænsen for heder (10 – 20 kg N ha-1år-1) anvendes, hvis dværgbuske (lyng mv.) er hyppige.

⁶ Naturtypen er en delmængde af den bredere naturtype fersk natureng, der kan være mere kvælstoffølsom.

⁷ Naturtypen er en delmængde af den bredere naturtype fattigkær, der har tålegrænse i intervallet 10 – 20 kg N ha-1år-1

⁸ Naturtypen omfatter også Palludellavæld, der forventes at have tålegrænser i den lave ende af intervallet.

⁹ Baseret på tålegrænsen for laver.

¹⁰ Tålegrænsen bør modelberegnes. En modelberegning kan give lavere tålegrænser, ned til 7 kg N ha-1år-1

¹¹ Mange søer og vandhuller er eutrofieret som følge af næringstilførsel fra andre kilder. For de rene, ikke eutrofierede søer af type 3150 kan tålegrænsen for de øvrige søtyper på 5-10 kg N ha-1år-1 bruges, hvis søen er kvælstofbegrænset.

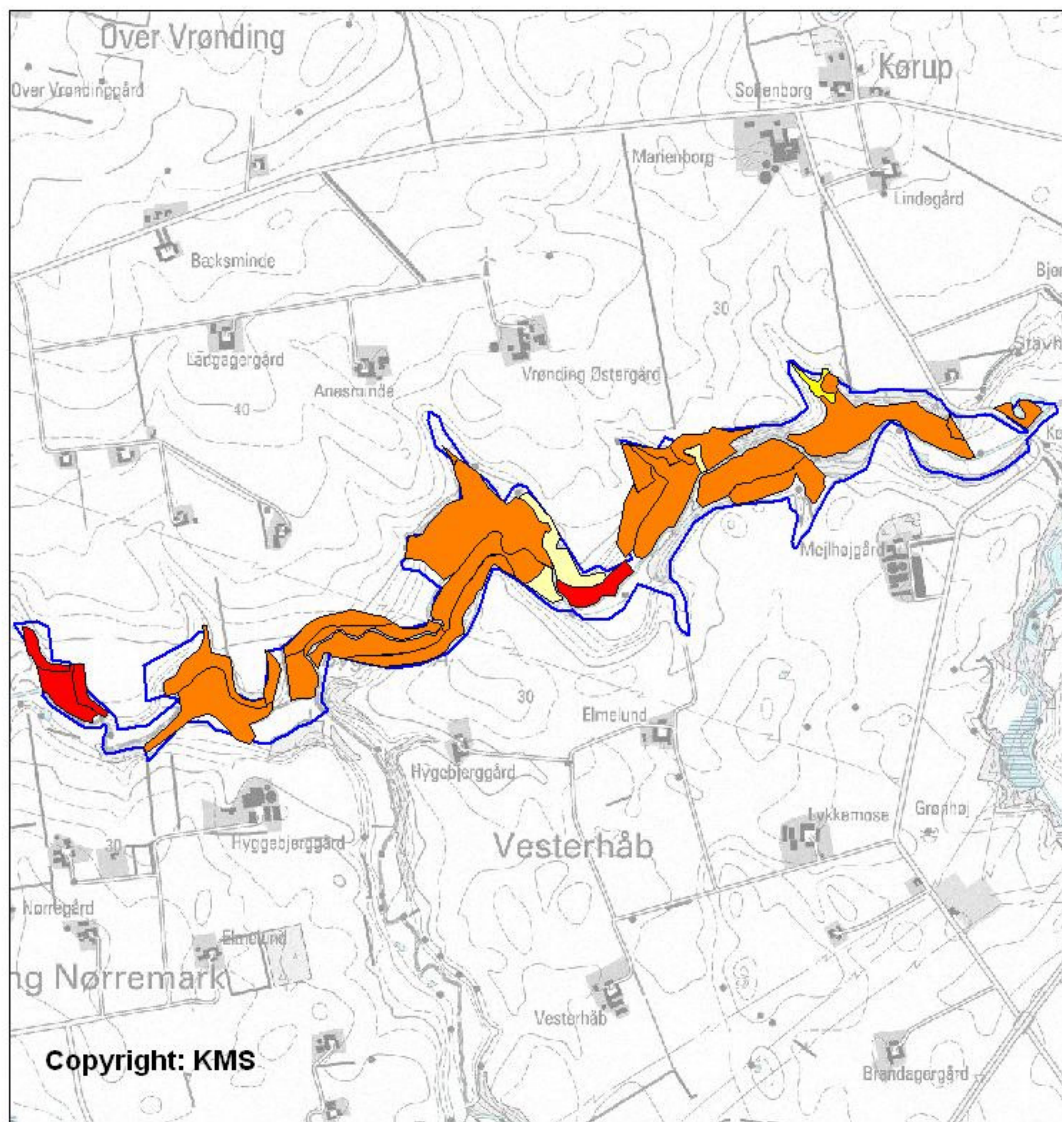
Tabel b.4.1.1. Tålegrænseintervaller for habitatnaturtyperne på udpegningsgrundlaget (Skov- og Naturstyrelsen 2005).

4.1.2. N-deposition og overskridelse af tålegrænser

Kvælstofdepositionen til danske land- og vandområder kommer fra en lang række danske og udenlandske kilder, primært husdyrproduktion (ammoniak) og forbrændingsprocesser (kvælstofoxider). I Jylland og på Fyn stammer ca. 60 % af kvælstofdepositionen fra husdyrproduktion, mens det på Sjælland og Bornholm drejer sig om ca. halvdelen eller under halvdelen (DMU, 2005). De gennemsnitlige tal dækker dog over store lokale variationer afhængig af den lokale husdyrtæthed og ruheden af naturområderne. Landbrugets udslip af ammoniak må i dag anses for at være en af de væsentligste trusler mod bevarelse af næringsfattige naturtyper i det åbne land (SNS, 2003).

Den gennemsnitlige afsætning af kvælstof er opgivet som kommunevise gennemsnit af NH_y og NO_x for årene 2000, 2003 og 2004 beregnet med modellen DEHM-REGINA (Skov- og Naturstyrelsen 2005). En betydelig del af NH_y-fraktionen består af ammoniak fra lokale husdyrbrug, som er ujævnt fordelt i landskabet. Hertil kommer, at afsætningen af ammoniak på forskellige overfladetyper varierer i forhold til ruheden. Der er derfor foretaget en korrektion af de kommunevise gennemsnitstal i forhold til lokal husdyrtæthed og til forskellige naturtypers ruhed inden for habitatområdet. Korrektionen er foretaget ved hjælp af metoden beskrevet i Ammoniakmanualen (Skov- og Naturstyrelsen 2003).

Kvælstofnedfaldet (depositionen) på naturområderne i habitatområde 236 ligger mellem 18 og 26 kg N/ha/år alt afhængig af den lokale husdyrtæthed og naturområdernes overfladeruhed, se figur b.4.1.1. Tallene er beregnet på baggrund af en gennemsnitlig opgørelse på kommuneniveau (baggrundsbelastningen), der svinger mellem 18,1 og 18,3 kg N/ha/år i de to kommuner i området. Ruheden af naturarealerne (z₀) er vurderet på baggrund af kortlægningsdata (vedplantedækningen i TILDA), og varierer fra 0,2-0,8 for naturområderne i habitatområde 236. Heri er ikke medtaget skovnaturtyper, der har en højere ruhed.

236 Bygholm Å

Kvælstofdepositionen fordelt på naturtyper i kg N/ha/år

	25 til 28	(4)
	22 til 25	(22)
	19 til 22	(1)
	16 til 19	(3)

Figur b.4.1.1. Belastningen med luftbærent kvælstof på de kortlagte habitatnaturtyper i habitatområde 236.

Som det fremgår af tabel b.4.1.2, er eller kan alle de registrerede naturtyper være negativt påvirket af luftbåret kvælstof. Den høje ende af tålegrænseintervallerne for kvælstofpåvirkning er imidlertid kun overskredet for arealet med surt overdrev (6230), som har tålegrænse mellem 10-20 kg N/ha/år. Før de øvrige naturtyper er den høje ende af tålegrænseintervallet ikke overskredet.

Den lave ende af tålegrænseintervallerne anvendes normalt for artsrige naturområder med indhold af kvælstoffølsomme arter, heriblandt mosser og laver. Dette er kendetegnende for en stor del af forekomsterne i habitatområdet. Den lave ende af tålegrænseintervallerne er overskredet for hele arealet med kalkoverdrev (6210) og kilder (7220) og rigkær (7230), samt for tidvis våd eng (6410), som alle har tålegrænser mellem 15-25 kg N/ha/år. Mange af kalkoverdrevene i området indeholder en artsrig og unik flora, som må antages at blive forarmet af kvælstoftilførslen fra luften.

Det understreges at der er tale om en foreløbig overslagsberegning, der bør følges op med en mere detaljeret beregning af kvælstofbelastning af de enkelte naturområder samt en modelberegnet tålegrænse. Bl.a. kan der være tale om stor variation inden for de enkelte naturområder som følge af varierende tilgroningsgrad, nærhed til lokale husdyrbrug mv.

Naturtype	N-belastning i forhold til tålegrænseintervallet		
	Ikke overskredet	Lave ende af interval overskredet	Høje ende af interval overskredet
6210		100 %	0 %
6230		100%	100 %
6410		100 %	0 %
7220/7230		100 %	0 %

Tabel b.4.1.2. Vurdering af de kortlagte terrestriske naturarealers belastning med luftbåren kvælstof i forhold til naturtypernes tålegrænseintervaller. For hver naturtype er angivet andelen af det samlede areal, hvor den lokale N-belastning ligger under (tålegrænsen ikke overskredet), inden for (overstiger den lave ende af tålegrænseintervallet) og over (overstiger den høje ende af tålegrænseintervallet) tålegrænseintervallet.

Det vurderes umiddelbart, at der ikke i eller lige uden for habitatområdet er lokale enkeltkilder, der i sig selv er hovedbidragyder til kvælstofbelastningen og dermed hovedårsag til eutrofiering og forringet naturkvalitet i habitatområdet. Det helt afgørende bidrag til eutrofieringen af de terrestriske naturarealer vurderes derfor at være den langtransporterede luftforurening med kvælstofforbindelser fra regionale, nationale og internationale kilder, som udgør langt hovedparten af den deposition, der relaterer sig til den generelle baggrundsbelastning.

Undersøgelser viser, at ammoniakudledning fra landbrugsproduktion er den væsentligste bidrager til baggrundsbelastningen (DMU 2005), og traditionelt indrettede staldanlæg er den største kilde til landbruges ammoniakfordampning.

I langt hovedparten af de tilfælde, hvor eutrofiering vurderes at have negativ indflydelse på naturkvaliteten i de terrestriske naturarealer i habitatområdet, er årsagen således luftens generelt forhøjede indhold af kvælstofforbindelser, der overvejende stammer fra husdyrbrug.

Det er derfor vigtigt, at kvælstofbelastningen fra lokale kilder nedbringes og i hvert fald ikke øges. Driften af naturarealerne bør om muligt tilrettelægges således, at der løbende fjernes kvælstofholdigt materiale fra arealet ved f.eks. græsning, høslet eller rydning, men det er ikke muligt at pleje sig ud af problemet på naturtyper, der er følsomme over for slidtage eller som det ikke er muligt at afgræsse, f.eks. hængesæk og højmose.

4.1.3. Tydelige påvirkninger af landbrugsdrift

I forbindelse med kortlægningen af de terrestriske naturtyper er der foretaget en registrering af, hvor stor en andel af de kortlagte arealer, der er tydeligt påvirket af landbrugsdrift. Påvirkningerne omfatter gødningsspredning, atmosfærisk deposition, afdrift med sprøjtemidler eller påvirkning med erosionsmateriale fra dyrkede arealer (Fredshavn 2004). I praksis er det vanskeligt at identificere påvirkninger som atmosfærisk deposition og afdrift af sprøjtemidler, hvorfor registreringerne næsten udelukkende dækker over tegn på direkte gødskning.

I Bygholm Ådal er naturtyperne ikke eller kun i ringe omfang påvirkede af landbrugsdrift. Påvirkningen er størst på overdrevarsarealer, der støder op til dyrket mark.

4.1.4. Strukturer relateret til eutrofiering

I forbindelse med kortlægningen af de terrestriske naturtyper er der foretaget en registrering af udbredelsen af positive og negative strukturer, der kan relateres til næringsstofbelastning, jf. tabel b.4.1.2. Blandt de ændringer, der kan indtræffe som følge af næringsstofbelastning er tilbagegang af laver og mosser, da de er lavtvoksende og derfor særligt udsatte for at blive udkonkurreret af kraftigt voksende vegetation. Det samme gælder lavtvoksende og lyskrævende plantearter, der er karakteristiske for artsrige plantesamfund. Blandt de arter, der regnes som indikatorer for øget næringsstofbelastning, er græsarterne blåtop, bølget bunke, alm. rajgræs, alm. kvik samt arter som ager-tidsel, stor nælde og vild kørvel.

4.1.5. Ellenberg's indikatorværdi for næringsstof

Ellenberg's indikatorværdier er værdier, der for en given planteart angiver dens præference mht. fugtighed, lys, pH, salinitet og næringsstoffindhold på en skala fra 1 til 10 (dog 12 for fugtighed) (Ellenberg 1991). Ved at beregne en gennemsnitlig næringsstoffærdi for de arter, der er registreret inden for 5 m cirklen, kan man få et udtryk for den relative tilgængelighed af næringsstoffer på det pågældende areal.

Ved svagt forhøjede næringsniveauer kan der forekomme en vis tidsforskydning, før næringsberigelsen afspejler sig i vegetationssammensætning af arter. Hertil kommer effekten af afgræsning eller høslet, som fjerner de konkurrencesterke arter til fordel for den lavtvoksende og lyskrævende flora. Ellenbergs indikatorværdi for kvælstof siger noget om graden af dominans af konkurrencesterke arter, og en lav Ellenberg-værdi kan således dække over et plantesamfund, hvor effekten af et forhøjet kvælstofniveau endnu ikke er indtruffet, eller hvor de konkurrencesterke arter holdes i ave af græsning eller høslet.

Alle overdrevene ligger med Ellenberg-værdier mellem 3,5 og 4,3, hvilket indikerer forholdvis næringsfattige forhold. Til gengæld fremgår det af figur 2.1 og figur b.4.1.1, at alle på nær ét overdrev får en årlig tillægning af atmosfærisk kvælstof på 22-25 kg N/ha, hvor tålegrænsen er 1020 kg N/ha/år for sure og 15-25 kg N/ha/år på kalkrige overdrev. Det betyder, at arealerne allerede nu må forventes at være for næringsstofbelastede.

Riggærene ligger med moderate Ellenberg-værdier omkring 5, ét enkelt skiller sig dog ud ved en værdi på 6,2, hvilket indikerer høje næringsstoffærdier.

B.4.2. Tilgroning

4.2.1. Vegetationshøjde

Vegetationens højde er en god indikator for omfanget af pleje og dermed mulighederne for fortsat at holde arealerne lysåbne.

Plejekrævende naturtyper:

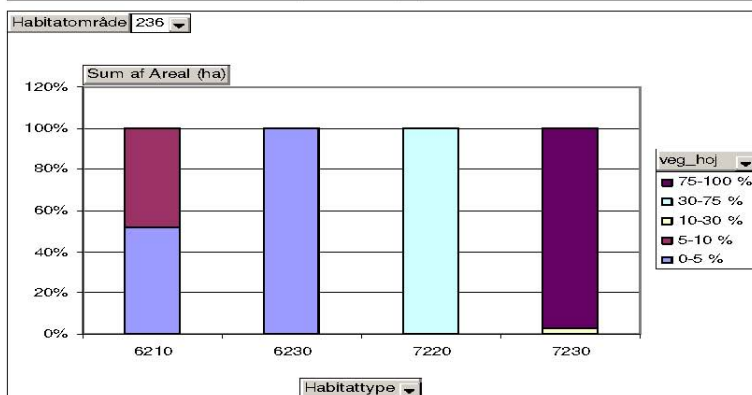
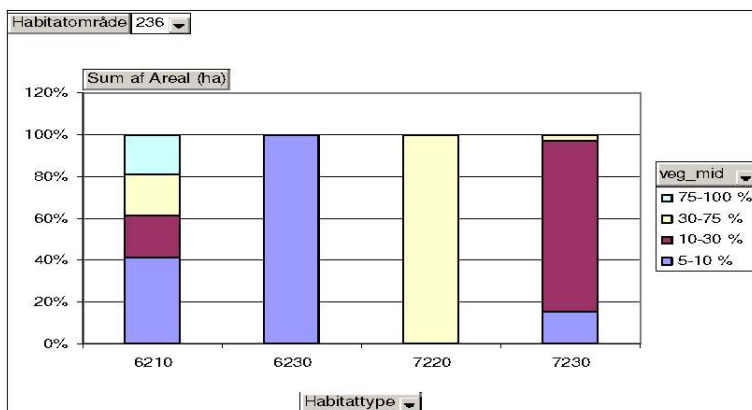
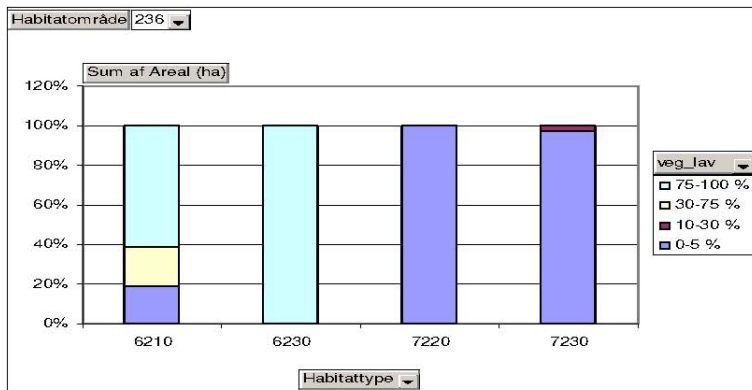
0-15 cm – Gradient fra ugræsset til meget intensiv græsning (75 – 100%)

15-50 cm – Plejebehov (begyndende tilgroning), hvis denne kategori har stor dækning.

> 50 cm -Akut plejebehov, hvis denne kategori har stor dækning

En lav vegetation er forudsætningen for mange lyskrævende og ikke så konkurrencedygtige arter. Det er ofte afgræsning eller høstet, der holder vegetationen så lav. Er hele arealet under 15 cm højde kan det være udtryk for overgræsning, og dermed en hindring for blomstring og frøsætning.

Figur b. 4.2.1. Vegetationshøjde som relative værdier (% af det samlede areal). Øverst) arealandel med lav vegetation, midterst) arealandel med middelhøj vegetation og nederst) arealandel med høj vegetation. Udtræk fra Tilda

På figuren, der viser arealandelen med lav vegetation for de forskellige naturtyper i H236, ses det, at de våde naturtyper 7220 og 7230 stort set ingen lav vegetation har.

På overdrevne er billedet helt anderledes, idet på 6230 udgør lav vegetation 75-100% af vegetationen og på 6210 udgør lav vegetation 75-100%.

På de to våde naturtyper er der en høj arealandel med middelhøj vegetation. På arealet med 7220 udgør middelhøj vegetation 30-75 % og på 80% af arealet med 7230 udgør middelhøj vegetation 10-30 %.

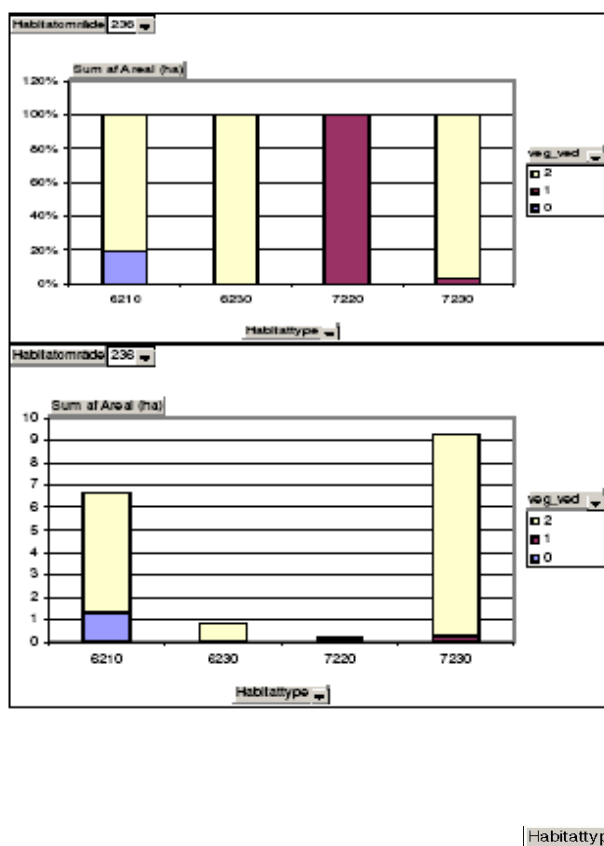
På 6230 er der stort set ingen middelhøj vegetation. På 6210 er billedet lidt mere broget, idet der på 40% af arealet stort set ingen middelhøj vegetation er, og på 40 % af arealet udgør middelhøj vegetation >30 %.

Høj vegetation >50 cm finder vi på de våde naturtyper. På 7220 er dækningen med høj vegetation på 30-75 % og på 7230 er dækningen på 75-100 %.

Der er kun begrænsede mængder at høj vegetation på overdrevene.

4.2.2. Vedplantedækning

Vedplanter er en naturlig del af mange lysåbne naturtyper, ofte i form af krat eller solitære træer, der har undgået nedbidning. Afgræsning/pleje og oversvømmelser holder tilgroningen med vedplanter naturligt nede.

Figur b.4.2.2 Arealandele med vedplantedækning som relative tal (% af det samlede areal) og absolutte tal (konkrete fordeling på areal). 1) 0%. 2) 1-10%. 3) 10-25%. Udræk fra TILDA.

For naturtyperne 6210, 6230 og 7230 er arealandelen med vedplanter på 1-10 %. På 7220 er der ikke registreret vedplanter.

4.2.3. Strukturer relateret til tilgroning

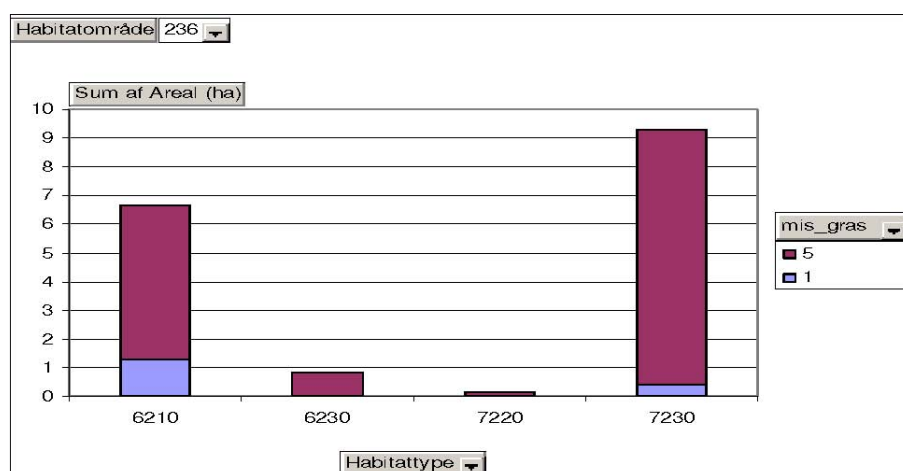
Sammenfatning af informationer fra naturtype-bilag (bilag 3)

Naturtype	Strukturer	Antal forekomster
Positive strukturer		
6210	Enkelte træer/buske m fodpose	4
7230	Rig blomsterflora	2
Negative strukturer		
7230	Dominans af høje urter	1
7230	Opvækst af vedplanter	2

Tabel b.4.2.1. Oversigt over antal forekomster af positive og negative strukturer på overdrev med kalkholdig bund (6210) og rigkær (7230) i H236 Bygholm Ådal. Udtræk fra Tilda.

4.2.4. Arealandel med græsning/høslet

Flere af de lysåbne naturtyper er afhængige af en fortsat afgræsning eller naturlig dynamik, der hindrer tilgroning med høje stauder og vedplanter.

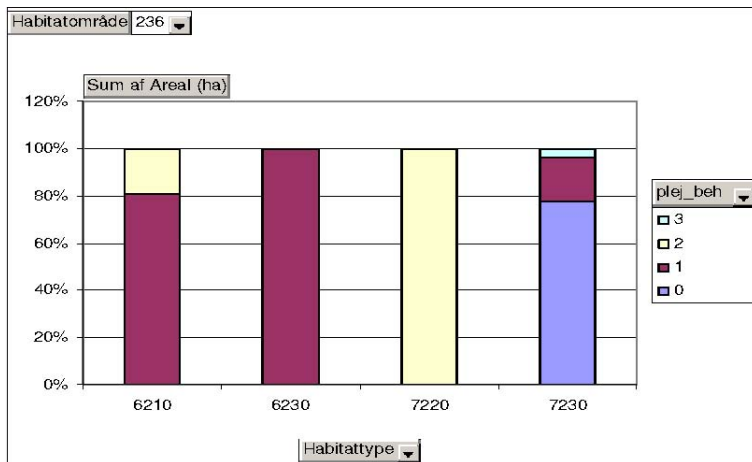
Figur b.4.2.3. Arealandel med græsning/høslet 1) 0-5%, 2) 5-10%, 3) 10-30%, 4) 30-75% og 5) 75-100%. Udtræk fra TILDA.

Der er stort set 75-100 % græsning på alle naturtyperne, dog med undtagelse af omkring 15 % af arealet med 6210, hvor der ikke er græsning på eller hvor græsningen kun er på < 5 % af arealet.

4.2.5. Vurdering af akut plejebehov

Skøn over hvor stor en del af arealet, der forekommer at være i gunstig tilstand uden akut behov for en plejeindsats.

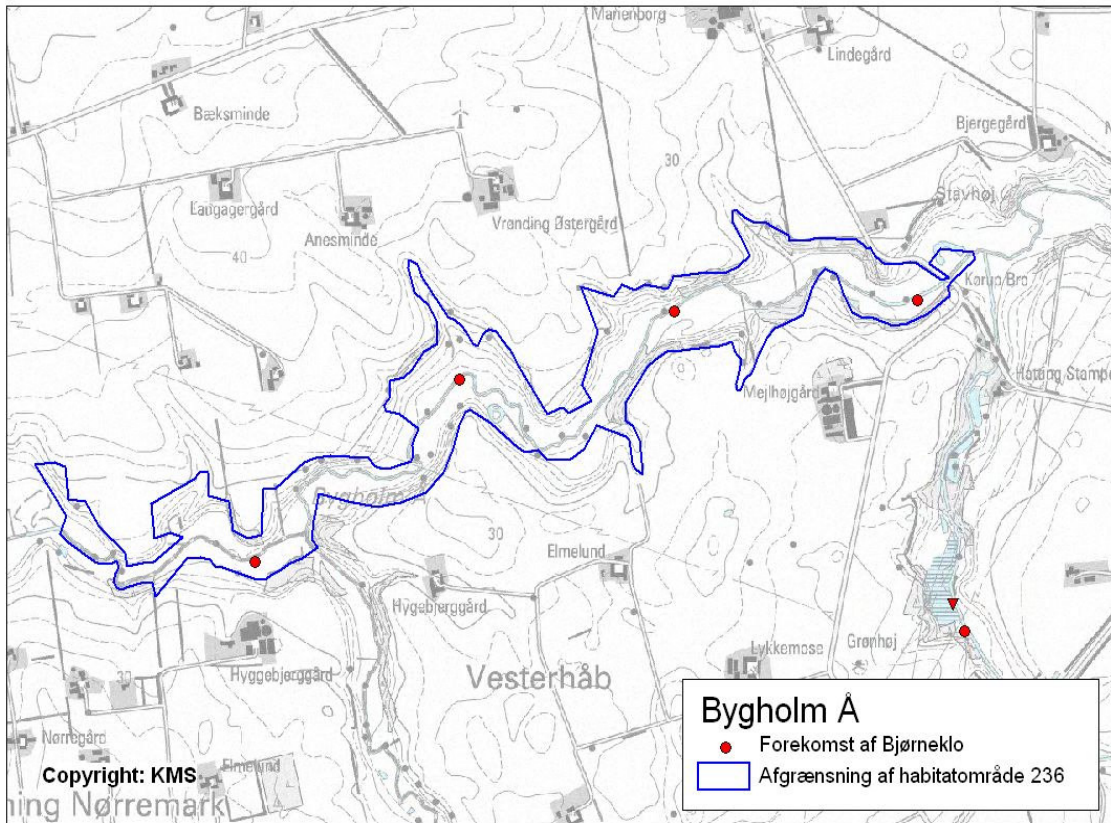
Nedenstående figur kan anvendes til at foretage en samlet vurdering af det akutte plejebehov for hele området og for de enkelte naturtyper. Vurderingen er særdeles subjektiv og er derfor ikke egnet som en tilstandsparameter, men sammenholdt med de øvrige oplysninger vil den give en vurdering af naturindholdets fordeling på arealet og det akutte plejebehov.

Figur b.4.2.3. Arealandel i relative værdier (som % af det samlede areal) over akut plejebenhov. Behovets omfang er angivet som 1) ingen indsats nødvendig. 2) mindre indsats i en kortere årrække. 3) en større indsats i en kortere årrække. 4) betydelig indsats i en længere årrække 5) omfattende og langvarig indsats. 0) manglende registreringer. Udtræk fra TILDA.

Det fremgår af ovenstående figur, at der ikke er behov for pleje på stort set hele arealet med overdrev. På arealet med kilder og væld er det nødvendigt med en mindre plejeindsats og i rigkærene er det kun nødvendigt med en større plejeindsats på få % af arealet (dog bør bemærkes, at der ikke er lavet registreringer vedr. pleje på knap 80 % af arealet).

B.4.4 Kæmpe Bjørneklo

Materialieliste

Litteraturliste -generel

Databaser

AND'en -Amternes NaturDatabase TILDA – database for TILstandsværdien af DAnske naturtyper
WINBIO – database over vandløbsbiologiske data – smådyr og fisk WINRAMBI – database over marin bundfauna
AQUABASEN – database over marine makrofyter ALGESYS – database over marin plankton
Dansk Ornitologisk Forenings DOF-base

Datakilder i GIS

Vejle Amts §3-tabeller, der omfatter beskyttede heder, søer, moser, strandenge, overdrev, ferske enge og vandløb. (Naturtyp.tab, NATVANDL.tab)

Vejle Amts artdata-tabel over levesteder for rødlistede, gullistede, sjældne, fredede eller på anden måde karakteristiske eller særegne plante-, dyre-og svampearter. (artdata.tab)

Vejle Amts fattigkærstabel (fattigkaer.tab)

Egekrat-tabel fra SNS (egekrat.tab)

Vejle Amts tabeller over uønskede arter Kæmpe-bjørneklo Kæmpe-balsamin Japansk og kæmpepileurt

Vejle Amts tabel over gældende MVJ-ordninger (mvj-aftaler.tab)

Vejle Amts tabel over fredninger (fredning.tab)

Vejle Amts tabel over status på afgræsning af arealer med særlige naturværdier (graesland_2006.tab)

Odderdata fra DMU (Odder.tab)

Tabel med Conterras beregninger af kvælstofdepositionen på de enkelte naturområder i habitatomtåderne (vejenaturdepon.tab)

Elektroniske datakilder

Danmarks Miljøundersøgelser, 2000: Naturtyper og arter omfattet af habitatdirektivet. Faglig rapport nr. 322.

Danmarks Miljøundersøgelser, 2003: "Kriterier for gunstig bevaringsstatus" Faglig Rapport fra DMU, nr. 457.

Danmarks Miljøundersøgelser, 2006: Data om træk-og ynglefugle samt odder til brug for basisanalysen.

EntoConsult, 2003: Insekter på overdrev i Vejle Amt 2003.

Fredshavn, J., 2004: Teknisk anvisning til kortlægning af terrestriske naturtyper (TA-N3 version 1.01). fagdatacentret for Biodiversitet og Terrestriske Naturdata, Danmarks Miljøundersøgelser.

Skov-og Naturstyrelsen, 1996: EF-fuglebeskyttelsesområder og Ramsarområder. Kort og områdebeskrivelser, status 1995.

Skov-og Naturstyrelsen, 2000: Danske naturtyper i det europæiske NATURA 2000 netværk.

Vejle Amt, 1999: Natur i Vejle Amt. En plan for mere og bedre natur.

Vejle Amt, 1999: Miljøtilstanden i mindre søer i Vejle Amt (Gedved, Horsens, Nørre Snede, Hedensted, Juelsminde, og Fredericia Kommuner.)
Vejle Amt, 2000: Miljøtilstanden i mindre søer i Vejle Amt 2000 (Brædstrup, Tørring-Uldum, Jelling, Vejle, Kolding, Vamdrup og Lunderskov kommuner).

Vejle Amt, 2000: Overvågning af EF-habitatområdernes naturindhold i Vejle amt. Prioriterede naturtyper, forekomst af bilag II-arter, samt oplysninger om foreliggende oplysninger om samtlige arter under habitatdirektivet (tilsendt DMU, januar 2000).

Vejle Amt, 2002: Undersøgelse af heder i Vejle Amt

Vejle Amt, 2002: Undersøgelse af strandenge i Vejle Amt

Vejle Amt, 2002: Undersøgelse af udvalgte, værdifulde overdrev i Vejle Amt

Vejle Amt, 2004: Rødlistede planter i Vejle Amt 2003.

Vejle Amt, 2005: Miljøtilstanden i mindre søer i Vejle Amt 2003 (Egtved og Give kommuner).

Datakilder på papir

Danmarks Miljøundersøgelser, 1996: Naturovervågning højmoser 1995. Arbejdsrapport nr. 15.

Danmarks Miljøundersøgelser, 2005: Atmosfærisk deposition 2004. Faglig rapport nr. 555.

Ellenberg, H. et al., 1991: Zeigerwerten von Pflanzten in Mitteleuropa. Scripta Geobotanica vol.18:1-248.

Feltbotanisk Klub, 1985-1989: Hede og overdrev – en feltbotanisk statusundersøgelse. Felt-skemaer.

Fredningsstyrelsen, 1986: Foreløbig oversigt over botaniske lokaliteter. 5. Vejle Amt.
Skov-og Naturstyrelsen, 1996: Danish Report 1996 on the Ramsar Convention Denmark and Greenland.

Skov-og Naturstyrelsen, 2003: Manual vedr. vurdering af de lokale miljøeffekter som følge af luftbårent kvælstof ved udvidelse og etablering af større husdyrbrug. Udgivet af Miljøministeriet.

Skov-og Naturstyrelsen, 2005: Opdatering af Ammoniakmanualen. Brev til amterne af 15. december.

Stoltze, Michael, 1996: Danske dagsommerfugle. Gyldendal.

Litteraturliste Bygholm Ådal

Digitale kilder

Vejle Amt, 1999: Natur i Horsens Kommune. En plan for mere og bedre natur.

Kilder på papir

Vejle Amt, ikke udgivet: Søer og moser i Horsens Kommune omfattet af naturfredningslovens §43. Arbejdsrapporter.

Vejle Amt, 1992: Vandløbene i Horsens Kommune 1991.

Tillæg om ny viden til Natura 2000-basisanalyse for Byholm Ådal (Natura 2000-område nr. 236).

Tillægget gælder både for basisanalyser for lysåbne naturtyper og arter samt for skovbasisanalyser.

Natura 2000-planerne bygger på den eksisterende viden om naturforholdene. Denne viden er områdevis blevet opgjort i basisanalyserne for hhv. Natura 2000-skovplanlægning, Natura 2000-havplanlægning samt Natura 2000-planlægning for øvrige arealer. Basisanalyserne, der udgør en del af den færdige plan for Natura 2000-området, blev offentliggjort i 2007 og kan ses på [By- og Landskabsstyrelsens hjemmeside \(www.blst.dk/Natura2000plan\)](http://www.blst.dk/Natura2000plan).

Dette tillæg opsummerer den viden, der – ud over basisanalysens – supplerende indgår som grundlag for Natura 2000-planen. Tillægget er opbygget med et indhold og en struktur, der svarer til basisanalysens opbygning.

For nogle områder er der på baggrund af basisanalysen eller overvågningsdata mv. foretaget ændringer i udpegningsgrundlaget. Det gældende udpegningsgrundlag kan ses i figur 2 i naturplanen. I det tilfælde at nye arter er tilføjet udpegningsgrundlaget er vurderinger af deres levestedsareal opgjort i dette bilag.

Siden basisanalyserne er der i nogle områder foretaget kortlægning af yderligere naturtyper, skovnaturtyper på ikke-fredskovspligtige arealer og/eller en genkortlægning af i første omgang oversigtligt kortlagte arealer. De ny- eller genkortlagte arealer har bidraget med ny viden af betydning for Natura 2000-planerne.

Der er foretaget nye overslagsberegninger af den luftbårne kvælstofdeposition til de kortlagte naturtyper. Beregningerne omfatter nu alle kortlagte arealer af både lysåbne naturtyper og skovnaturtyper.

I nogle områder er der endvidere sket væsentlige ændringer i driften, igangsat naturgenopretningsprojekter el.lign. siden færdiggørelsen af basisanalyserne.

1. BESKRIVELSE AF OMRÅDET

Områdets afgrænsning er uændret, og områdets overordnede naturindhold er uændret.

2. TILFØJELSER TIL UDPEGNINGSGRUNDLAGET

I basisanalysens afsnit 7 er omtalt væsentlige nyopdagede eller nyindvandrede forekomster af arter eller naturtyper, der ikke var en del af områdets oprindelige udpegningsgrundlag. Der er desuden fremkommet yderligere oplysninger om naturtyper og arter i forbindelse med overvågning og kortlægning udført 2006-2008. Disse arter og naturtyper er vurderet i forbindelse med en revision af udpegningsgrundlaget. Det aktuelle udpegningsgrundlag fremgår af figur 2 i naturplanen – og af [By- og Landskabsstyrelsens hjemmeside](#).

Følgende naturtyper: Surt overdrev (6230), tidvis våd eng (6410) og kildevæld (7220) samt arter: sumpvindelsnegl (1016) er tilføjet det oprindelige udpegningsgrundlag.

3. NYE DATA OM NATURTYPER OG ARTER

Første runde af kortlægningen af EF-habitatområdernes naturtyper blev foretaget i perioden 2004-2005. I første omgang blev kun 18 lysåbne naturtyper samt skovnaturtyper på fredskovspligtige arealer kortlagt. I løbet af 2007 og 2008 er der foretaget kortlægning af flere lysåbne naturtyper, og der er kortlagt skovnaturtyper på ikke-fredskovspligtige arealer. Endelig er der foretaget genkortlægning af områder, som kun blev kortlagt oversigtligt/stikprøvevist i første runde.

Nye data om areal og antal forekomster af arter i dette Natura 2000-område fremgår af nedenstående tabel 1.

Data om nye arter er medtaget såfremt der er nye oplysninger i forhold til basisanalysens afsnit 7.

Nr.	Art	Antal forekomster	Areal (ha)/ vandløb (km)	Kilde
1016	Sumpvindelsnegl			1

Tabel 1. Opdaterede data om nye arter på udpegningsgrundlaget for habitatområde nr. 236. 1) Data stammer fra national overvågning 2004-2008 (NOVANA m.v.) samt Vejle Amts overvågning i perioden 1988-2006. Kortlægningsdata for naturtyperne (ekskl. vandnaturtyper) kan ses på [By- og Landskabsstyrelsens hjemmeside](#) under "Se på kort".

4. SUPPLERENDE TRUSSELSVURDERING

I basisanalysen blev der præsenteret en trusselvurdering og tilstandsdata for de forskellige naturtyper og arter. Hvad angår de ny- og genkortlagte naturtyper vurderes disse forhold at være afspejlet i henholdsvis struktur- og artstilstand, som kan ses på [By- og Landskabsstyrelsens hjemmeside](#) under "Se på kort". Struktur- og artstilstand udgør tilsammen naturtilstanden, som fremgår af figur 4 i naturplanen. De registrerede data (strukturparametre og artslistes) for de enkelte forekomster kan endvidere ses i den fællesoffentlige naturdatabase på www.naturdata.dk.

Ud over basisanalysens opgørelse af trusler mod områdets naturindhold er der nedenstående tilføjelser og ændringer.

4.1 Belastning af naturområder med luftbåret kvælstof

I tabel 2 er den gennemsnitlige afsætning af kvælstof opgivet som kommunevise gennemsnit af NH_y og NO_x for 2006 (DMU).

Kommune	NH_y (kg N/ha)	NO_x (kg N/ha)	Total N (kg N/ha)	Heraf stammende fra danske kilder (%)
Horsens	11	8	19	39%
Lands gennemsnit	8	9	17	33 %

Tabel 2. Baggrundsbelastningen (i kg N/ha/år) i den kommune, som Natura 2000-området ligger inden for. Kvælstofdepositionen er angivet som kommunevise gennemsnit af hhv. NH_y (ammoniak og ammonium, primært fra husdyrproduktion), NO_x (kvælstofoxider, salpetersyre og nitrat (fra transport, energiproduktion og industri) og total N (samlet tør- og våddeposition). DMU, 2006.

Det gennemsnitlige kvælstofnedfald i de kommuner, hvori Natura 2000-området ligger, er 19 kg N/ha/år, hvilket er lidt højere end landsgennemsnittet. Belastningen med ammoniak og ammonium (NH_y) er ca. 38 % højere end landsgennemsnittet, hvilket tyder på, at det lokale og regionale husdyrhold har en relativt stor indflydelse på kvælstofnedfaldets størrelse. Nedfaldet af NO_x 'er – der overvejende stammer fra transport, energiproduktion og industri – er lavere end landsgennemsnittet.

Overlagsberegning af den lokale kvælstofbelastning

Da husdyrbrug ikke ligger jævnt fordelt i landskabet, vil kvælstofbelastningen af et naturområde variere alt efter om der ligger husdyrbrug tæt på naturområdet, eller der slet ikke er husdyrbrug i nærområdet. Hertil kommer, at afsætningen af kvælstof på forskellige overfladetyper varierer i forhold til ruheden. Der er f.eks. stor forskel på, hvor meget der afsættes på en skov (med stor ruhed og dermed med stor afsætnings-overflade) og på en lysåben eng (med lavere ruhed og mindre afsætnings-overflade). Der er derfor foretaget en korrektion af de kommunevise gennemsnitstal i forhold til lokal husdyrtæthed og til forskellige naturtypers ruhed inden for Natura 2000-området. Ruheden af naturarealerne er vurderet på baggrund af den vedplanlægning, som er registreret ved kortlægningen.

Korrektionen er foretaget ved hjælp af en metode beskrevet i Ammoniakmanualen (Skov- og Naturstyrelsen, 2003) opdateret som beskrevet i boksen nedenfor. Der er ikke tale om en eksakt beregning, men om en forholdsvis grov overslagsberegning, der dog giver en indikation af om, og i givet fald hvor meget tålegrænserne er overskredet for de forskellige naturtyper. Derfor kan overslagsberegningerne ikke direkte indgå i myndighedsbehandling af N-belastning fra konkrete husdyrbrug/virksomheder.

Overslagsberegningerne viser, at kvælstofnedfaldet på størsteparten af naturområderne i Natura 2000-område nr. 236 ligger mellem 15 og 25 kg N/ha/år alt afhængig af den lokale husdyrtæthed og naturområdernes overfladeruhed.

Naturtype	Tålegrænse-interval kg N/ha/år	Kvælstofafsætning overslag (kgN/ha/år)	
		15-20	20-25
Kalkoverdrev (6210)	15-25	100%	
Surt overdrev (6230)	10-20	37%	63%
Tidvis våd eng (6410)	15-25 (f)	100%	
Kildevæld (7220)	15-25 (h)	100%	
Rigkær (7230)	15-25 (c)	97%	3%
Total		90%	10%

Tabel 3. Overslag over tålegrænseoverskridelser i Natura 2000-området. For hver naturtype er angivet naturtypens tålegrænseinterval og andelen af det samlede areal i forskellige intervaller af belastninger. Tålegrænsen for et konkret naturområde vil typisk ligge indenfor tålegrænseintervallet.

Belastninger, hvor den lokale N-belastning ligger under den nedre grænse i tålegrænseintervallet (tålegrænsen ikke overskredet), er markeret med grønt, N-belastninger, der ligger indenfor tålegrænseintervallet (overstiger den lave ende af tålegrænseintervallet), er vist med gult, og N-belastninger, der ligger over tålegrænseintervallet (overstiger den høje ende af tålegrænseintervallet), er markeret med rødt.

- (a) Tålegrænsen for atmosfærisk belastning er ikke relevant, idet naturtyperne er naturligt kvælstofrige, ufølsomme for atmosfærisk tilførsel, eller forventes at modtage det største bidrag fra andre kilder, fx grundvand eller overfladenær afstrømning.
- (b) Tålegrænsen for beskyttelse af laver ($10 - 15 \text{ kg N ha}^{-1}\text{år}^{-1}$) kan anvendes hvis en væsentlig forekomst af følsomme laver på lokaliteten ønskes beskyttet.
- (c) Tålegrænsen for højmoser ($5 - 10 \text{ kg N ha}^{-1}\text{år}^{-1}$) kan anvendes hvis en væsentlig forekomst af følsomme højmosearter på lokaliteten ønskes beskyttet.
- (d) Tålegrænsen for Oligotrofe søer ($5 - 10 \text{ kg N ha}^{-1}\text{år}^{-1}$) benyttes for småsøer i klitlavninger.
- (e) Tålegrænsen for heder ($10 - 20 \text{ kg N ha}^{-1}\text{år}^{-1}$) anvendes, hvis dværgbuske (lyng mv.) er hyppige.
- (f) Naturtypen er en delmængde af den bredere naturtype fersk natureng, der kan være mere kvælstoffølsom.
- (g) Naturtypen er en delmængde af den bredere naturtype fattigkær, der har tålegrænse i intervallet $10 - 20 \text{ kg N ha}^{-1}\text{år}^{-1}$.
- (h) Naturtypen omfatter også Palludellavæld, der forventes at have tålegrænser i den lave ende af intervallet.
- (i) Baseret på tålegrænsen for laver.
- (j) Tålegrænsen bør modelberegnes. En modelberegning kan give lavere tålegrænser, ned til $7 \text{ kg N ha}^{-1}\text{år}^{-1}$.

Som det fremgår af tabel 3, gælder det for alle naturområder i Natura 2000-området, at de enten er eller kan være negativt påvirket af luftbåret kvælstof.

For ca. 2/3 af de sure overdrev er den høje ende af intervallet overskredet, mens den lave ende af intervallet er overskredet for alle andre kortlagte naturtyper (vist med gult).

Bestemmelse af kvælstofnedfaldets størrelse på naturområder og sammenligning med andre beregninger

Den præcise størrelse af kvælstofbelastningen på et konkret naturområde er vanskelig at bestemme. Der kan enten foretages målinger (som er tidskrævende, omkostningstunge og usikre, da de som regel kun repræsenterer en kortere måleperiode og derfor skal omregnes til "normale" forhold), eller der kan foretages modelberegninger med modeller af forskellig art, hvoraf nogle er meget ressourcekrævende og omkostningstunge, mens andre har karakter af overslagsberegninger. Resultater fra alle modelberegninger er typisk behæftet med en holdsviis høj usikkerhed.

Overslagsberegninger i basisanalysen 2006 og i dette tillæg (2009): De nye overslagsberegninger, der er præsenteret ovenfor, viser især på de meget tilgroede naturområder en lavere belastning på de fleste lysåbne naturområder end de overslagsberegninger, der blev lavet i 2006 i forbindelse med basisanalysen. Forskellen skyldes, at korrektionsfaktoren i forhold til naturområdets ruhed er revurderet, og der er anvendt opdaterede tal for kommunevise gennemsnitsdepositioner, geografisk fordeling af dyreenheder (CHR) og samlet N-emission på landsplan. Til forskel fra de daværende beregninger er der nu også beregnet kvælstofnedfald til skovnaturtyper. De nye overslagsberegninger vurderes at være mere retvisende end overslagsberegningerne fra 2006 – og de dækker ensartet alle landets Natura 2000 områder.

Overslagsberegningerne skal alene anvendes til at give et foreløbigt overblik over omfanget af talegrænseoverskridelser til brug ved vurdering af gunstig bevaringsstatus, ikke til konkret sagsbehandling.

4.2 Foreløbig trusselvurdering for nye arter på udpegningsgrundlaget

Sumpvindelsnegl

Bestand: Ukendt

Foreløbig trusselvurdering: Fragmentering er en generel trussel mod sumpvindelsnegl. Tilgroning af levesteder er også en trussel.

Potentielle levesteder: Højt voksende starsump og lignende langs Bygholm Å

5. SUPPLERENDE MODSATRETTEDE INTERESSER

En målsætning om gunstig bevaringsstatus for en bestemt naturtype kan indebære en nedprioritering af en anden naturtype eller art, og det er nødvendigt at foretage et valg.

I de eksisterende rigkær prioriteres en afgræsning med henblik på at skabe optimale levebetingelser for et lavtvoksende plantesamfund. Selv om denne udnyttelse ikke er optimal for forekomster af sumpvindelsnegl, betyder de naturgivne forhold, specielt efter udførelsen af VMP II-projektet, at der kan opretholdes rimelige arealer med relativt højt voksende starsump og lignende, således at der samlet set ikke sker nogen nedprioritering af arten.

6. ÆNDRET NATURFORVALTNING OG PLEJE

Der er ikke kendskab til ændret naturforvaltning eller pleje inden for dette Natura 2000-område.

REFERENCER

Bak, J. 2003: *Manual vedr. vurdering af de lokale miljøeffekter som følge af luftbårent kvælstof ved udvidelse og etablering af større husdyrbrug*. Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen.

Danmarks Miljøundersøgelser, 2006: *Deposition af N komponenter 2006 – kommuner*.
http://www2.dmu.dk/1_viden/2_Miljoe-tilstand/3_luft/4_spredningsmodeller/5_Depositionsberegninger/2006/depositiontables/2006.dk.Ntot.kommuner.html

Ellermann, T. m.fl., 2005: *Atmosfærisk deposition 2004, NOVANA*, Faglig Rapport fra DMU nr. 555, Danmarks Miljøundersøgelser, Miljøministeriet.

Ellermann, T. m.fl., 2006: *Atmosfærisk deposition 2005, NOVANA*, Faglig Rapport fra DMU nr. 595, Danmarks Miljøundersøgelser, Miljøministeriet.

Ellermann, T. m.fl., 2007: *Atmosfærisk deposition 2006*, Faglig Rapport fra DMU nr. 645, Danmarks Miljøundersøgelser, Aarhus Universitet.

Frohn, L. M. m.fl., 2008: *Kvælstofbelastning af naturområder i Østjylland. Opgørelse for udvalgte Natura 2000 områder*, Faglig Rapport fra DMU nr. 673, Danmarks Miljøundersøgelser, Aarhus Universitet.

Geels, C. m.fl., 2008: *Kvælstofbelastning af naturområder på Bornholm og Sjælland. Opgørelse for udvalgte Natura 2000 områder*, Faglig Rapport fra DMU nr. 689, Danmarks Miljøundersøgelser, Aarhus Universitet.

Nielsen O. K. m.fl., 2008: Denmark's National Inventory Report 2008. *Emission Inventories 1990-2006 – Submitted under the United Nations Framework Convention on Climate Change*. Faglig Rapport fra DMU nr. 667, Danmarks Miljøundersøgelser, Aarhus Universitet.

Skov- og Naturstyrelsen, 2005: Harmoniserede tålegrænser. Opdatering af 15. december 2005.
<http://www.skovognatur.dk/NR/rdonlyres/78C70731-71A2-40B6-B611-2F1340CB922A/14951/Ammoniakmanual02122005.pdf>